
This is the **published version** of the article:

Royo Casals, Laia; Carrera i Sabaté, Josefina, tut.; Lloret, Maria-Rosa, tut.
Estudi sociomorfològica a Manresa : el segment velar en algunes formes del PI i
el PS dels verbs anar, fer, veure i haver. 2015. 85 p.

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/131998>

under the terms of the license

Estudi sociomorfològic a Manresa

El segment velar en algunes formes del PI i el PS dels verbs *anar, fer, veure* i *haver*

Laia Royo Casals

Tutores: Josefina Carrera-Sabaté i Maria-Rosa Lloret (UB)

Màster Oficial Interuniversitari UAB-UB en Estudis Avançats de Llengua i
Literatura Catalanes

Treball de fi de màster

Curs 2013-2014

Hem d'establir dintre casa nostra la supremacia de la llengua vernacle, i consti, però,
que diem supremacia i no exclusivisme perquè aquest és sempre oposat a l'esperit
internacionalista que ha de proclamar un poble jove.

Joaquim Amat i Piniella, «Pel nostre idioma», *El dia* (2 de juny de 1931)

Que vingui aviat el moment que es realitzi aquell somni d'autèntic manresanisme, d'un
equilibri, d'una harmonia, entre la substància i la forma. Que la façana no desmereixi
del que conté l'edifici.

Joaquim Amat i Piniella, «L'embelliment de Manresa», Manresa. 1935. (1935)

Agraïments

Durant el procés d'elaboració d'aquest treball de fi de màster, hi ha hagut moltes persones que, d'una manera o altra, m'han ajudat a tirar-lo endavant.

Vull manifestar el meu agraïment, en primer lloc, als informants perquè, gràcies a la seva col·laboració desinteressada, han fet possible la realització d'aquest treball. També agraeixo al Col·legi l'Ave Maria i a l'IES Pius Font i Quer, centres escolars on em vaig formar i on he tornat com a filòloga, que m'hagin rebut amb els braços oberts. I a l'IES Lacetània, que, sense conèixer-me, va acceptar de bon grat col·laborar en aquest treball i, així, contribuir en el coneixement de la nostra llengua i, més concretament, en el de la varietat de la nostra població.

En segon lloc, a Vanessa Bretxa i Josep Ubalde, a qui vaig tenir el plaer de conèixer durant la meva estada de pràctiques al CUSC-UB, per l'interès que han mostrat pel treball i per haver-me ajudat amb una part de l'anàlisi estadística.

En tercer lloc, a Judit Alaball i Sara Gordo que, tot i que ja fa un any que vam acabar el Grau de Filologia Catalana, han continuat al meu costat, comprenent la meva feina i respectant el meu silenci mentre redactava el treball.

En quart lloc, als amics i companys del màster. A Elisabet Armengol, Pau Piqueras i Maria Planellas per l'intercanvi de paraules, consells i experiències en relació amb el treball de fi de màster. I, molt especialment, a Anna Paradís, perquè m'ha acompanyat al llarg de tot el procés d'elaboració del treball i, com a filla d'una manresana, m'ha ajudat a mantenir viu l'esperit de manresanisme proclamat per Amat i Piniella i a no perdre mai la confiança en aquest treball.

D'una manera sincera, a Josefina Carrera, per la confiança i la il·lusió dipositades en aquest treball des del moment que va acceptar tutoritzar-me'l. Vull agrair-li, també, les hores dedicades tant a les tutories com a les correccions dels esborranys que li enviava i, sobretot, vull destacar que, gràcies al seu entusiasme pel variacionisme, m'ha ensenyat a estudiar la variació lingüística des d'aquesta altra perspectiva.

D'una manera especial, a Maria-Rosa Lloret, perquè sempre hi és. A banda d'oferir-me el seu temps i la seva ajuda amb la part morfològica del treball, m'ha recolzat i animat en els moments de dubte i de desànim, i m'ha ensenyat a confiar en mi mateixa per tal d'avançar cada dia amb més seguretat en el terreny que fa dos anys em va ensenyar: la morfofonologia.

Finalment, vull mostrar la profunda gratitud que sento amb la meva família per haver-se interessat per mi i pel treball; i, molt especialment, amb els meus pares, els meus dos pilars, per l'empenta i el suport incondicional que m'han donat en tot moment, ja que, amb ells al costat, sempre és més senzill i especial tirar endavant la feina.

Índex

1. INTRODUCCIÓ	10
1.1. Objectiu i contingut de l'estudi	10
1.2. El fenomen estudiat	11
1.2.1. SOBRE LA NATURALESA MORFOLÒGICA DEL SEGMENT VELAR	12
1.2.2. L'APARICIÓ DEL SEGMENT VELAR EN ELS VERBS ANAR, FER, VEURE I HAVER	13
1.3. Marc teòric i metodològic	16
1.3.1. LA SOCIOLINGÜÍSTICA DE LA VARIACIÓ	16
1.3.2. RELACIÓ ENTRE LA PERCEPCIÓ I EL CANVI LINGÜÍSTIC	19
1.3.3. LA MORFOFONOLOGIA	19
1.4. Lloc de l'estudi	20
1.5. Hipòtesis de partida	21
2. METODOLOGIA	22
2.1. La selecció dels informants	22
2.2. El corpus	24
2.2.1. L'ENTREVISTA SEMIDIRIGIDA	24
2.2.2. EL QÜESTIONARI	25
2.2.3. EL TEST DE PERCEPCIÓ	27
3. ANÀLISI DE LES DADES	28
4. RESULTATS	28
4.1. Resultats morfofonològics	28
4.1.1. DESCRIPCIÓ DE LES DADES	28
4.1.2. ANÀLISI MORFOFONOLÒGICA DE LES DADES	30
4.1.3. EL SEGMENT VELAR EN LA PRIMERA PERSONA DEL SINGULAR DEL PRESENT D'INDICATIU DELS VERBS ANAR, FER, VEURE I HAVER	34
4.1.3.1. Anar lèxic i anar auxiliar en el qüestionari i l'entrevista semidirigida	34
4.1.3.2. Resultats obtinguts en l'entrevista semidirigida	36
4.1.3.3. Resultats obtinguts en el qüestionari	37
4.1.3.3.1. L'aparició del segment velar en els diferents verbs analitzats	37
4.1.3.3.2. El segment velar en els diferents contextos fonològics adjacents	38
4.1.4. EL SEGMENT VELAR EN EL PRESENT DE SUBJUNTIU DELS VERBS ANAR, FER, VEURE I HAVER	39
4.1.4.1. Les formes verbals velaritzades del present de subjuntiu en relació amb el tipus de verb	39
4.1.4.2. Les formes verbals velaritzades del present de subjuntiu en relació amb la persona gramatical	41
4.2. Resultats sociomorfològics	41
4.2.1. OBSERVACIONS SOBRE LA PRODUCCIÓ	42
4.2.1.1. La variació verbal segons la variable edat	42
4.2.1.1.1. Resultats obtinguts en el qüestionari (present d'indicatiu)	42
4.2.1.1.2. Resultats obtinguts en el qüestionari (present de subjuntiu)	44
4.2.1.2. La variació verbal segons la variable gènere	46
4.2.1.3. La variació verbal segons les variables edat i gènere	48
4.2.1.4. Resultats del test de percepció	49
4.2.2. OBSERVACIONS QUALITATIVES	50
4.3. Discussió	51
4.3.1. LA TRIA DE L'AL·LOMORF VELARITZAT	51
4.3.2. RELACIONS INTERPARADIGMÀTIQUES I INTRAPARADIGMÀTIQUES EN EL PRESENT DE SUBJUNTIU	53
4.3.3. INTERPRETACIÓ SOCIOLINGÜÍSTICA DE LES DADES	56
4.3.3.1. La incidència de la variable edat	56
4.3.3.2. La incidència de la variable gènere	57
4.3.3.3. El context	58
5. CONCLUSIONS	60

6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	64
ANNEXOS	68
Annex 1: Patrons de correlació per informants	68
Annex 2: Model qüestionari adults (majors de 7 anys).....	70
Annex 3: Model qüestionari nens (de 4 a 7 anys)	80
Annex 4: Test de percepció. L'anàlisi de la subjectivitat dels parlants	82
Annex 5: Procediment del qüestionari dels nens	85

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Objectiu i contingut de l'estudi

El segment velar /g/, que apareix en alguns verbs de la classe II, ha generat una certa controvèrsia en la morfologia verbal del català a causa de les diverses possibilitats d'anàlisi morfològica que presenta (veg. §1.2). A banda de la discussió entorn del seu valor morfològic, un tret característic d'aquest segment és la tendència a l'expansió. La velarització, però, no presenta el mateix grau d'intensitat ni d'extensió en totes les varietats del català: el valencià i el balear, per exemple, tendeixen a incorporar aquest segment tant en la classe II (ex. *perc*) com en les classes I i III (ex. *càntiga* i *bulle*). Aquest treball se centra en el segment velar i parteix de la següent realitat lingüística observada: a Manresa, en el parlar dels joves, els verbs irregulars *anar*, *fer*, *veure* i *haver*¹ presenten el segment velar /g/ en la primera persona del singular (d'ara endavant 1[-pl]) del present d'indicatiu (ex. *vaic*), i en les persones primera, segona i tercera del singular (d'ara endavant 1[-pl], 2[-pl] i 3[-pl], respectivament) i en la tercera del plural (d'ara endavant 3[+pl]) del present de subjuntiu (ex. *vaigui*).² És un fenomen molt viu i poc estudiat tant a Manresa com a la resta de municipis del Bages, i que, dins la varietat del català central, caracteritza els parlants d'aquesta zona.³

Així les coses, l'objectiu principal del treball és descriure la variació del segment velar /g/ en temps aparent⁴ a Manresa a través d'una doble perspectiva: social i morfofonològica. Per tal de realitzar una descripció *sociomorfològica* del fenomen, l'estudi present pretén assolir els objectius específics següents: a) descriure morfològicament la variació del segment velar des del punt de vista sincrònic; b) descriure la variació del fenomen determinada pel context comunicatiu; i c) establir la relació que hi ha entre la subjectivitat dels parlants i la producció morfofonològica del segment velar.

¹ A Manresa no s'ha observat que els parlants diguin la forma *haic*, però sí les formes *haigui*, *haiguis*, *haigui* i *haiguin*.

² Al present d'indicatiu també ens hi referirem com a PI, al present de subjuntiu, com a PS, i, a l'imperfet de subjuntiu, com a IS.

³ Alguns informants manresans que treballen i/o estudien a Barcelona m'han comentat, durant l'enquesta, que els barcelonins saben si una persona és de Manresa a partir de les formes verbals *vaic*, *faic* i *veic*. I, si no saben d'on és el tret, el detecten igualment i consideren que aquell parlant parla «diferent».

⁴ Per a més informació sobre l'estudi de la variació en *temps aparent*, veg. Silva-Corvalán (1989: 156) i Turell (2003).

A banda del propòsit central de l'estudi, també s'intentarà donar resposta a unes altres preguntes. Pel que fa als factors interns que determinen la variació, s'intentarà respondre a les qüestions següents: a) l'aparició del segment velar està condicionada per factors interns o externs a la llengua?; b) quins contextos fonològics afavoreixen la realització del segment velar?; c) en quin verb apareix més el segment velar?; i d) quant al present de subjuntiu, en quina persona gramatical apareix més? I, pel que fa als factors externs de tipus social, aquestes altres: e) quin o quins factors socials condicionen més la variació del fenomen?; f) en quin o quins grups generacionals és més freqüent l'ús de les formes verbals velaritzades?; i g) els informants fan servir les variants velaritzades per diferenciar-se, conscientment, de la resta de parlants de la varietat central del català?

D'acord amb el propòsit de l'estudi, el contingut del treball s'organitza de la manera següent. El capítol 1 presenta el fenomen estudiat i l'estat de la qüestió, el marc teòric i metodològic en què s'emmarca l'estudi present, una descripció genèrica de Manresa i les hipòtesis de partida. El capítol 2 explica la metodologia emprada en la recopilació de les dades. El capítol 3 descriu l'anàlisi de les dades obtingudes tant qualitativament com quantitativa. El capítol 4 constitueix el nucli del treball: es descriuen i s'analitzen les dades des de la morfologia i des de la sociolingüística de la variació. El capítol 5 dóna resposta a les preguntes formulades a la introducció i reprèn les hipòtesis de partida per tal de corroborar-les o de refutar-les. El treball es completa amb la llista de referències bibliogràfiques utilitzades i amb uns annexos.

1.2. El fenomen estudiat

Tal com s'ha dit al principi, el fenomen que s'ha analitzat en aquest treball és la presència del segment velar /g/ en 1[-pl] del present d'indicatiu i en 1[-pl], 2[-pl], 3[-pl] i 3[+pl] del present de subjuntiu dels verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver* a Manresa.

El segment velar presenta dues formes superficials: d'una banda, [k], quan es troba en posició final (ex. *faic*); i, d'una altra, [ɣ], quan es troba en posició d'obertura sil·làbica i precedit per una vocal (ex. *faigui*). Tenint en compte aquesta distribució contextual, es postula que la representació fonològica del segment velar és /g/, el qual experimenta, en

posició final, el procés d'ensordiment d'obstruents finals i, en posició medial, el procés d'espírantització d'oclusives sonores medials.⁵

Malgrat que l'objectiu d'aquest treball no és explicar l'origen ni aprofundir en l'estudi del valor morfològic del segment velar, a continuació recollim els arguments de les dues propostes d'anàlisi més destacades del segment velar en català: com a part de l'arrel (entre d'altres, Mascaró 1983, 1986) o com a morf independent (Viaplana 1986, 1996, entre d'altres). A banda de conèixer els diferents tractaments teòrics que ha rebut el segment velar, també presentem els estudis de diferents autors que, anteriorment, ja van recollir aquestes formes verbals velaritzades en altres zones del català central.

1.2.1. SOBRE LA NATURALESA MORFOLÒGICA DEL SEGMENT VELAR

Des d'un punt de vista teòric, s'han realitzat diferents estudis morfològics dedicats a l'anàlisi del segment velar que trobem en alguns verbs de la classe II. No obstant això, l'element velar /g/ no ha rebut un tractament teòric homogeni (veg. Pérez Saldanya 1998: 73), ja que, d'una banda, hi ha lingüistes que el consideren com el segment final d'un dels al·lomorfs de l'arrel (Roca Pons 1968: 231; Mascaró 1983: 155-194; Wheeler 2002: 652); i, d'altra banda, lingüistes que consideren que és un segment morfològicament pertinent i independent de l'arrel i dels afixos flexius (Viaplana 1996: 339; Perea 1997: 67). Pérez Saldanya (1998: 73) assenyala que «aquesta heterogeneïtat en el tractament de la velar es deu en bona mesura al fet que existeixen arguments importants que permeten donar suport a les diferents perspectives teòriques».

Amb relació a l'anàlisi que tracta el segment velar com a part de l'arrel, Mascaró (1986) explica que la distinció entre verb irregular i verb regular es basa, en part, en la regularitat morfològica de l'arrel, és a dir, a l'existència o no d'al·lomorfa en l'arrel. Així, doncs, les formes verbals velaritzades presenten una velar final en l'arrel que en alguns casos es troba en distribució complementària amb una altra consonant final de l'arrel. A tall d'exemple, en el verb *beure* la velar de l'arrel /^hbeg-/ , que trobem en formes com ara *bec*, *begui*, etc., alterna amb la consonant /b/ de l'arrel /^hbēb-/ , que trobem en formes com ara *bevia*. Per contra, tal com assenyalen Pérez Saldanya (1998: 74) i Wheeler (2002: 651), quan l'arrel acaba en /l/ o /n/, sembla que l'element velar no alterna amb cap altra consonant de l'arrel sinó que s'hi afegeix (ex. /^hmolg-/).

⁵ Per als processos d'ensordiment d'obstruents finals i d'espírantització d'oclusives sonores medials, veg. Bonet&Lloret (1998).

Quant a la segona perspectiva teòrica, Viaplana (1986, 1996) i Perea (1997) opten per considerar que el segment velar és un element morfològicament pertinent perquè, almenys en català central, apareix en unes formes verbals determinades i predictibles d'una subclasse verbal. Viaplana (1986: 395) equipara el segment velar /g/, corresponent als verbs del tipus *beure*, amb el segment /'ɛʃ/, corresponent als verbs del tipus *servir*, perquè són «exponents formals d'un determinat comportament verbal que queda recollit en termes de la peculiaritat morfològica 'subclasse verbal'». Així, doncs, els verbs del tipus *perdre* i *beure* pertanyen a la mateixa classe verbal (II), però els primers corresponen a la subclasse [II, -extensió] mentre que els segons corresponen a la subclasse [II, +extensió] pel fet de presentar, en determinades formes verbals, aquest segment velar que actua com a extensió o increment de l'arrel. L'inconvenient més rellevant d'aquesta anàlisi, però, és que no evita l'al·lomorfisme en les arrels verbals d'alguns verbs (Wheeler 2002: 651), ja que, en el cas del verb *beure*, tot i considerar l'element velar com una extensió de l'arrel, continuariem tenint al·lomorfia en l'arrel: /'beb-/ , per a les formes com ara *bevia*; /'bew-/ , per a les formes com ara *beu*, i, /'bɛ-/ , per a les formes com ara *begui*.

Una altra proposta que tracta el segment velar com un element independent de l'arrel és el concepte de *morphome* 'morfoma', proposat per Aronoff (1994) i aplicat a la morfologia verbal romànica per Maiden (2001), (2003) i que s'ha aplicat al català a Querol (2009), Wheeler (2011) i Pérez Saldanya (2013), entre d'altres. Un morfoma és un element buit de contingut semàntic i morfosintàctic que es distribueix de manera regular en els paradigmes sense respondre ni a condicionaments morfològics ni a condicionaments fonològics. Aquesta distribució s'explica per mitjà dels patrons morfològics o paradigmàtics (veg. §1.3.3).

En aquest treball seguim la proposta de Viaplana (1986, 1996) perquè mitjançant el sistema de les subclasse verbals permet regularitzar uns verbs que, fins al moment, la gramàtica tradicional havia considerat irregulars.

1.2.2. L'APARICIÓ DEL SEGMENT VELAR EN ELS VERBS *ANAR*, *FER*, *VEURE* I *Haver*
Pérez Saldanya (1998: 80) argumenta que els verbs *anar*, *fer* i *veure* són algunes de les excepcions del procés de despalatalització i de pèrdua de la sibilant alveolar perquè no tenien perfets forts velaritzats. Això provocà que mantinguessin en català estàndard les formes palatals o alveolars originàries: en el verb *fer*, *faç* (o la forma analògica *faig*), *faci*, etc.; en el verb *veure*, *veig*, *vegi*, etc.; i, en el verb *anar*, *vaig*, *vagi*, etc. Els verbs

llatins de les conjugacions tercera B i quarta presentaven un hiat entre la vocal temàtica *i* i la vocal de la desinència flexiva en la primera i la sisena persona del PI i en el PS:

a) IIIB: cap-iō, -iunt; -iam, -iās, -iat, -iāmus, -iātis, -iant

b) IV: dorm-iō, -iunt; -iam, -iās, -iat, -iāmus, -iātis, -iant

(extret de Pérez Saldanya 1998: 589)

Per tal d'evitar aquest hiat, la vocal *i* es va convertir en semivocal palatal *j* o iod. Els verbs de la segona conjugació, que igualment tenien un hiat entre la vocal temàtica *e* i la vocal de la desinència en la primera persona del PI i en el PS, també adoptaren aquesta evolució: *e* > *i* > *j*. Posteriorment, les formes amb iod evolucionaren de maneres diferents a fi d'evitar les obertures complexes formades per la consonant final de l'arrel i la iod flexiva:

c) -kj- > k^j > tʃ > ts > s

FACIŌ > faç, FACIAM > faça

d) -bj- > d:ʒ > dʒ > ʒ; -dj- > d:ʒ > dʒ > ʒ

HABEŌ > haig, HABEAM > haja

*VADEŌ > vaig, *VADEAM > vaja

VIDEŌ > veig, VIDEAM > veja

e) lj > ʎ; nj > ɲ; sj > ʃ

VALEŌ > vall, VALEAM > valla

VENIŌ > *viny, VENIAM > *vinya

*POSSIŌ > puix, *POSIAM > puixa

(adaptat de Pérez Saldanya 1998: 59-61)

Atesa l'al·lomorfa en el final de l'arrel, s'introduí la velarització analògica per substituir totes les variants consonàntiques en el final de l'arrel per una de sola, la velar, i, així, donar un major grau d'uniformitat interparadigmàtica:⁶

f) /-ɲ-, -ʎ-, -ʝ-, -ʒ-, -s-/ >> /-(cons.) + g-/

vall >> valc (present)

deig >> dec (present)

(adaptat de Pérez Saldanya 1998: 80)

Tanmateix, l'autor apunta que Alcover i Moll (1929-32, V: 35-36) ja van trobar un nombre important d'exemples dialectals de velarització dels verbs anteriors, com ara *faic* per a la primera persona del present d'indicatiu del verb *fer*. Aquests exemples dialectals de velarització són fruit de la tendència despalatalitzadora i uniformadora, que continua sent molt forta. Per la seva banda, Perea (2002: 599) també coincideix a afirmar que el que caracteritza el segment velar és la tendència a l'expansió. Indica, d'una banda, que es difon a temps i a modes del mateix paradigma; i, d'una altra, que en alguns dialectes es difon a temps d'altres subclasses verbals.

Tal com havia assenyalat Pérez Saldanya (1998: 81), Alcover ja va recollir formes velaritzades dels verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver*. En va recollir tant en el present d'indicatiu (ex. *vaic*) com en el present de subjuntiu (ex. *vaiguis*) durant les eixides filològiques que va realitzar (1906-1928). Aquestes formes verbals velaritzades estan recollides en *La flexió verbal en els dialectes catalans* i es localitzen als municipis de les comarques del nord i del nord-est del català central: Sant Joan de les Abadesses, Ripoll, Olot, La Pobla de Lillet, Bagà, Berga, Ribes de Freser, etc., però no a Manresa ni tampoc en cap altra població del Bages (només en algun cas puntual per al present de subjuntiu).

Adam (2006) també tracta l'extensió velar⁷ a 1[-pl] del PI i a 1[-pl], 2[-pl], 3[-pl] i 3[+pl] del PS dels verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver*. Quant al PI, diu que «la realització d'extensió velar a 1 PI per als quatre verbs examinats hauria disminuït a la Garrotxa i, al

⁶ Veg. §4.3.2 per a una explicació de les relacions interparadigmàtiques i intraparadigmàtiques.

⁷ Adam (2013: 33) comenta que, si en el qüestionari de 1999-2000 s'hagués inclòs el context fonològic de mot següent començat en vocal, hauria obtingut probablement uns percentatges més grans de realització del segment velar, ja que considera que la [k] que apareix en les formes del tipus *faic*, *vaic*, etc., també podria ser considerada epítesi [k] i no sols extensió velar morfològica perquè les formes verbals esmentades alternen amb les formes també dialectals del tipus *fai*, *vai*, etc.

Ripollès, hauria quedat reduïda al sud-oest [...]». I, pel que fa al PS, conclou que «les dades actuals ens assenyalen que el Ripollès ha mantingut aquest tret, la Garrotxa l'ha perdut i la Cerdanya l'ha guanyat». De la mateixa manera que Alcover no va recollir les formes verbals velaritzades ni a Manresa ni al Bages, Adam tampoc les hi localitza en els seus estudis.

1.3. Marc teòric i metodològic

Aquest treball s'inscriu dins de la sociolingüística de la variació, branca de la sociolingüística que té com a objecte d'estudi la variació lingüística en correlació amb una sèrie de factors socials; i, dins de la morfofonologia, branca de la lingüística que estudia la interacció entre els processos morfològics i fonològics.

1.3.1. LA SOCIOLINGÜÍSTICA DE LA VARIACIÓ

La sociolingüística variacionista té una importància fonamental en l'estudi del canvi lingüístic. L'observació i l'anàlisi de fenòmens variables permeten al sociolingüista proposar hipòtesis sobre per què es produeixen determinats canvis, com es difonen en les comunitats de parla a través del temps i quins són els mecanismes lingüístics i/o socials que els afavoreixen.

Generalment, els factors socials que condicionen amb més intensitat la variació lingüística són l'edat, el gènere,⁸ el nivell d'instrucció, el nivell sociocultural, l'ètnia i les xarxes socials, entre d'altres (Moreno Fernández 1998: 34, Boix&Vila 1998).

Labov (1972) proposà uns patrons per a l'anàlisi de la variació sociolingüística, que han posat de manifest la relació entre la variació lingüística i alguns factors externs com ara l'edat, el gènere i la classe social. A continuació, es presenten les diferents variables socials que s'han tingut en compte en l'estudi present –edat, gènere i classe social– i la seva relació amb la variació lingüística per tal d'interpretar, més endavant, els resultats obtinguts (veg. §4.3.3):

a) L'edat

Des de la dialectologia, l'edat és un dels factors socials que pot determinar clarament els usos lingüístics d'una comunitat de parla (veg. Moreno Fernández 1998: 40). De fet, és un dels factors socials que condiciona més la variació lingüística. A mesura que transcorre el temps, l'edat va determinant i modificant els caràcters i els hàbits socials

⁸ Moreno Fernández (1998) fa referència al «sexe», però nosaltres hem cregut oportú emprar la terminologia de Labov (2001) perquè considerem que el «gènere» és social i, el «sexe», biològic.

dels individus, inclosos els comunicatius i els lingüístics. L'edat té un rol important en la interacció i en l'organització del sistema social perquè, citant Silva-Corvalán (2001: 101-102), «las reglas que controlan la interacción lingüística y ciertos rasgos del sistema lingüístico interno son sensibles al factor social edad en cuanto a que el comportamiento lingüístico y paralingüístico (por ejemplo gestos y tono de voz) de los hablantes varía según la edad de éstos y según la edad de los interlocutores». No obstant això, seguint Silva-Corvalán, en algunes ocasions, les diferències generacionals no són producte de l'edat sinó de la percepció que el parlant té dels avantatges socials que pot obtenir mitjançant l'ús de variants lingüístiques considerades prestigioses dins la comunitat de parla. Per això, s'ha establert que la vida lingüística d'un individu està compresa per diferents etapes, malgrat que en sociolingüística no hi hagi un acord unànim sobre quines són i quines característiques tenen (veg. Moreno Fernández 1998: 40).

b) El gènere

En sociolingüística s'ha considerat de maneres oposades: mentre que Pop i en la majoria del treballs recollits a *Orbis* es destaca el caràcter conservador de la dona, altres autors el qualifiquen d'innovador (Aracil 1983, Silva-Corvalán 2001, Labov 1972, 2001 i 2010, entre d'altres). Silva-Corvalán (2001: 97) indica que en les cultures d'Occident «las mujeres usan las variantes lingüísticas de mayor prestigio con más frecuencia que los hombres». L'autora afegeix que les dones són més sensibles amb les formes considerades normatives perquè en contextos formals es corregeixen més que els homes. Labov (2010: 200) determina que «the driving force is to be found among women, while men are reacting passively to the increment delivered at the time of first acquisition».

c) La classe social⁹

D'acord amb Silva-Corvalán (2001: 104), el fet de pertànyer a un grup social o a un altre influeix tant en la manera de parlar com en les actituds lingüístiques que es tenen. Tanmateix, la classe social és un concepte teòric que ha generat molta controvèrsia i ha estat definida de maneres diferents en el marc de la sociolingüística. Les primeres propostes teòriques provenen de Karl Marx i de Max Weber. Weber distingeix quatre classes: la classe proletària, la classe administrativa, la classe dels petits comerciants i la

⁹ També hem valorat la importància de les xarxes socials en què es mouen els individus.

classe treballadora. Considera que l'estratificació social¹⁰ és un fenomen multidimensional en què actuen tres factors: la classe, l'estatus i el poder. Pel que fa a la sociologia occidental, Hans Gerth i Charles Wright Mills fan referència a *les dimensions de l'estratificació: l'ocupació, la classe, l'estatus i el poder*.

En la bibliografia especialitzada no s'observen límits clars entre els estrats socials.¹¹ Per aquesta raó, «la sociolingüística ha visto las propuestas multidimensionales como una forma suficientemente válida de descubrir diferencias relativas entre individuos» (Moreno Fernández 1998: 47). William Labov, per exemple, en el seu estudi *The Social Stratification of English in New York City*, es va basar en el nivell d'instrucció, l'ocupació i els ingressos familiars.

d) La situació comunicativa

És ben sabut que els parlants modifiquen les seves actuacions lingüístiques en funció dels àmbits d'ús en què interaccionen. Boix&Vila (1998: 86) expliquen que els àmbits segmenten la realitat sociocultural d'una comunitat amb trets compartits. Aquests àmbits es basen en els temes de comunicació, els rols o relacions socials establerts entre els participants i els escenaris en què es produeixen les comunicacions.

La variació diafàsica palesa un contínuum que va des de situacions més col·loquials fins a les més formalitzades, però establir-ne els límits és complicat. L'entrevista sociolingüística laboviana ofereix un sistema de control de la diversificació estilística, és a dir, de la producció de diferents estils de parla (veg. Pradilla 2008). A grans trets, la tècnica de Labov (1966) preveu l'obtenció i la caracterització de cinc estils de parla: casual, acurat, formal, + formal, + + formal. S'observa, en resum, que en l'eix diafàsic destaquen tres grans estils: casual, acurat i formal.

L'estil casual es produeix amb un mínim d'atenció cap a la parla i tot i la dificultat d'arribar a aquest estil (la paradoxa de l'observador), Labov va establir cinc circumstàncies en el marc de l'entrevista sociolingüística que propiciaven l'estil casual, entre les quals figura quan l'informant opinava espontàniament, quan relatava una situació en què havia estat en perill de mort i quan es descrivien jocs infantils (veg. Pradilla 2008: 37).

¹⁰ Silva-Corvalán (2001: 104) assenyala que el terme *estratificació social* es fa servir per fer referència «al orden jerarquizado de grupos de individuos dentro de una sociedad».

¹¹ Seguint Boix&Vila (1998: 57), «hi ha autors que consideren que l'anàlisi de classes ha anat perdent valor en algunes societats on la distància entre els grups socials més poderosos i els més desfavorits s'ha anat escurçant pel creixement d'una nombrosíssima classe mitjana».

L'estil acurat apareix freqüentment en converses enregistrades, en què l'informant presta més atenció a la seva manera de parlar.

L'estil formal s'aconsegueix amb un seguit de lectures, que provoquen que el parlant posi més atenció en les pròpies emissions.

1.3.2. RELACIÓ ENTRE LA PERCEPCIÓ I EL CANVI LINGÜÍSTIC

Si partim de l'observació que els parlants són, al mateix temps, oients, i que la percepció de determinades formes pot contribuir a modificar hàbits articuladoris, és indispensable observar la part més subjectiva dels parlants. En aquest sentit Labov ha estat un dels pioners a observar els mecanismes de la subjectivitat dels parlants en els processos de canvi lingüístic. No obstant això, l'observació del component subjectiu o perceptiu dels individus és difícil d'abordar i, per això, no hi ha gaires treballs que desenvolupin aquesta línia de recerca.

Atesa la importància de l'estudi de les valoracions subjectives per tal de predir amb més exactitud la direcció futura dels fenòmens variables en la variació lingüística, hi ha dos tipus de mètodes bàsics per mesurar-les (Carrera-Sabaté 2002: 63): els mètodes directes, que interpel·len l'informant sobre la gramaticalitat i agramaticalitat del discurs proposat, i els mètodes indirectes, que presenten diverses modalitats com són el test d'inseguretat lingüística, el test de veus disfressades, el test de disponibilitat lèxica, etc. D'entre els mètodes indirectes, els més destacats són els següents (Pradilla 2001): el test de veus disfressades, que avalua varietats o llengües que coexisteixen de manera conflictiva en una comunitat; el test de disponibilitat lèxica, que quantifica les diferències d'inventari lèxic bàsic entre els diferents estrats i, finalment, el test d'inseguretat lingüística, que té com a objectiu establir índexs entre allò que el parlant creu que és correcte i l'ús real que en fa.¹²

1.3.3. LA MORFOFONOLOGIA

En aquest treball s'ha optat per fer servir una morfologia *concatenativa*, que és la que segueix la majoria de treballs sobre la morfologia del català (Viaplana, Mascaró, Perea, Querol, entre d'altres). Els mots estan segmentats en diferents unitats significatives (lèxiques o gramaticals) mínimes. Aquestes unitats significatives mínimes són els morfemes, que es materialitzen físicament en uns segments morfològics: els morfs. Citant Pérez Saldanya *et alii* (2004: 30), «[...] el morfema és la unitat gramatical

¹² Des de Labov (1966), la inseguretat lingüística s'ha considerat quan no hi ha una correspondència entre la consciència d'actuació i la consciència del que és normal o correcte en els parlants.

abstracta (entesa com un conjunt de propietats gramaticals) i el morf la realització fonològica d'un morfema». No obstant això, hi ha casos en què un morfema presenta més d'un morf, és a dir, més d'una realització fonològica. En aquests casos es parla d'*al·lomorfs* o de variants d'un morfema (Pérez Saldanya *et al·li* 2004: 30). La selecció dels al·lomorfs pot estar condicionada o no per diferents factors, ja siguin fonològics, morfològics i lèxics i/o sintàctics i/o semàntics (veg., entre d'altres, Lloret 2009: §3 i Nevins 2011: §1).

En altres treballs (p. ex., Pérez Saldanya, Sifre i Querol) se segueix el concepte de patrons morfològics o paradigmàtics. Aquests patrons morfològics fan referència a grups de formes que mantenen una determinada relació les unes amb les altres (veg. §4.1.1 per a la relació entre les formes del PI i del PS, i §4.3.2 per a la relació entre les diferents formes velaritzades del PS). En el treball de Querol (2009) se segueix la proposta de Viaplana (2005)¹³ per a l'anàlisi del segment velar; però, partint dels treballs de Maiden, s'aplica el concepte de patrons morfològics o paradigmàtics per donar compte de la distribució d'aquest segment en els diversos verbs enquestats.

Finalment, aquest treball també se situa en el terreny de la morfofonologia perquè, tal com apunten Pérez Saldanya *et al·li* (2004: 14), «[...] hi ha contextos en què la variació formal s'ha de justificar atenent tant al context fònic com al context morfològic. Hi ha regles fonològiques, per exemple, que presenten excepcions lèxiques o que actuen fonamentalment amb determinades categories lèxiques. En aquest cas, hi ha autors que parlen de regles morfofonològiques, o de regles fonològiques morfològicament condicionades».

1.4. Lloc de l'estudi

Manresa, municipi i capital de la comarca del Bages, té una població de 76. 170 habitants (2013)¹⁴ i limita al nord amb els termes de Sant Joan de Vilatorrada i Sant Fruitós de Bages; a l'est, amb el Pont de Vilomara i Rocafort i Mura; al sud, amb Sant Vicenç de Castellet, Castellgalí i Sant Salvador de Guardiola, i, a l'oest, amb Rajadell i Fonollosa.

Quant a les comunicacions, Manresa n'és el nus més important de l'interior de Catalunya atès que és el punt de confluència de vies de comunicació i el lligam entre el

¹³ Viaplana (2005) considera el segment velar com un morf independent que té la funció de ser exponent de determinades subclasses verbals.

¹⁴ Dades extretes de l'Idescat.

litoral i els Prepirineus. Els ferrocarrils també són un element cabdal en la consolidació de Manresa com a ciutat industrial i com a centre comercial i de serveis d'abast supracomarcal.

Pel que fa a l'economia, Manresa és una ciutat eminentment industrial. D'aquest sector destaquen, principalment, la indústria química, la metal·lúrgica i la de la pell. Pel que fa al sector primari, malgrat que l'antiga imatge de Manresa com a població agrícola ja no existeix, les activitats agràries i ramaderes encara tenen certa importància, especialment en algun barri manresà. I, quant al sector terciari, atès que Manresa és capital de comarca i nucli de les vies de comunicació de la Catalunya central, l'activitat comercial i de serveis té una influència important sobre el Bages i la resta de comarques del centre del país.

Des del punt de vista de la dialectologia, la varietat que es parla tant a Manresa com al Bages és el català central,¹⁵ tot i que presenta uns determinats trets (morfològics, fonètics, lèxics...) que la diferencien de la varietat de les comarques properes a l'àrea metropolitana de Barcelona.

1.5. Hipòtesis de partida

A partir de la realitat lingüística observada a Manresa, aquest treball parteix de la hipòtesi principal que l'aparició del segment velar /g/ en la primera persona del present d'indicatiu i en algunes formes del present de subjuntiu dels verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver* és un fenomen lingüístic estès i molt viu entre la població jove de Manresa.

Amb relació a les hipòtesis secundàries, d'una banda, es creu que la variació del segment velar està relacionada amb la formalitat del discurs; en el sentit que les formes estàndard prevaldran en actes comunicatius formals i les velaritzades¹⁶ en actes comunicatius menys marcats per la formalitat. I, d'altra banda, en relació amb la subjectivitat dels parlants sobre el fenomen lingüístic estudiat, la consciència lingüística sobre la variació serà més evident en parlants de més edat.

¹⁵ Per conèixer amb més detall aquesta varietat dialectal, consulteu Veny (1987).

¹⁶ Les formes estàndard o normatives són *vaig*, *faig*, *veig* i *he*, per al PI; *i*, per al PS, *vagi*, *vagis*, *vagi*, *vagin*, *faci*, *facis*, *faci*, *facin*, *vegi*, *vegis*, *vegi*, *vegin*, *hagi*, *hagis*, *hagi* i *hagin*. Les formes velaritzades són *vaic*, *faic*, *veic* i *haic*, per al PI; *i*, per al PS, *vaigui*, *vaiguís*, *vaigui*, *vaiguïn*, *faigui*, *faiguís*, *faigui*, *faiguïn*, *veigui*, *veiguís*, *veigui*, *veiguïn*, *haigui*, *haiguís*, *haigui* i *haiguïn*.

2. METODOLOGIA

2.1. La selecció dels informants

A fi de tenir una mostra equilibrada de parlants hem emprat el mètode de selecció intencionada (Silva-Corvalán 1989: 18-19): hem seleccionat vint-i-quatre informants (12 homes i 12 dones) repartits entre quatre grups d'edat¹⁷ per tal d'observar-ne les diferències generacionals i tenir una mostra equilibrada d'informants en cada cel·la: sis informants en cada grup, una quantitat propera al nombre de parlants que Silva-Corvalán considera adequat per al estudis sociolingüístics (1989: 20).

Grups generacionals	Homes	Dones	Total
a) 4-6 anys	3	3	6
b) 7-11 anys	3	3	6
c) 12-16 anys	3	3	6
d) 17-22 anys	3	3	6

Taula 2.1. Nombre d'informants i de grups generacionals de la mostra

A banda del nombre d'informants, també n'hem predeterminat el perfil: parlants nascuts a Manresa i que tenen el català com a L1.¹⁸

Les variables socials tingudes en compte són:

1) L'edat

Tenint en compte que el fenomen lingüístic estudiat és molt viu entre la població jove, s'han establert els quatre grups generacionals següents:

- a) Etapa de la preescriptura (de 4 a 6 anys). D'acord amb Carrera-Sabaté (2002: 72-73), en aquesta edat el nen ja «pot produir significants sense gairebé cap defecte d'articulació perquè el llenguatge s'ha completat en estructura i forma [...]». A més, en aquesta etapa el nen encara no ha entrat en contacte amb la instrucció (escriptura, lectura, gramàtica, etc.) i tota la influència lingüística i cultural que rep prové de la llar. Ateses aquestes consideracions, hem cregut

¹⁷ Segons les dades de l'Idescat, el 2013 Manresa tenia un total de 76.170 habitants; per tant, la nostra mostra de vint-i-quatre informants representa un 0,031% dels habitants, xifra acceptable segons Labov (1966).

¹⁸ En aquesta mostra s'ha cregut oportú no incloure-hi els castellanoparlants nascuts a Manresa que també fan ús de les formes velaritzades en el PI i en el PS per tal d'observar la pervivència del fenomen en catalanoparlants.

oportú tenir en compte la primera etapa de la formació del llenguatge per tal d'observar si hi ha modificacions lingüístiques en etapes posteriors.

- b) Etapa de l'escriptura (de 7 a 11 anys). En aquesta etapa podem observar la influència de l'escolarització en la morfologia verbal del català, ja que el nen s'incorpora a l'escola i, consegüentment, entra en contacte amb la lectura i l'escriptura, entre d'altres disciplines. A banda de la consolidació del codi escrit en l'ensenyament primari, citant Carrera-Sabaté (2002: 73), «[...] s'arriba a l'etapa que Piaget ([1969] 1977) anomena *lògicconcreta*, on s'observa una maduració de l'infant en aquesta etapa, sobretot des d'un punt de vista social, lingüístic i psicològic».
- c) Etapa de l'adolescència (de 12 a 16 anys). «Adolescents have long been recognized as influential in the processes of language variation and change» (Kirham&Moore 2013: 277). Kirham&Moore (2013: 277) defineixen l'adolescència com «[...] the period that emerges as a consequence of series of biological, psychological and social transitions between childhood and adulthood». Tenint en compte que durant l'adolescència el parlant pren consciència de la importància social del llenguatge i de la variació lingüística, la sociolingüística considera aquesta situació «[...] an opportunity for observing the evolution of sociolinguistic meaning in adolescent language and the use of variation to construct social identities» (Kirham&Moore 2013: 278).
- d) Etapa de la postadolescència (de 17 a 22 anys). L'estudi d'aquesta franja d'edat és interessant perquè es pot comprovar si els informants, que tenen la llengua estàndard més consolidada que els informants de les etapes anteriors, fan servir unes formes o unes altres depenent del prestigi que tenen aquestes formes dins la comunitat de parla.

2) El gènere

Quant al gènere, hem escollit el mateix nombre de dones i d'homes per a cada grup generacional. Així, doncs, hi ha un total de 12 dones i de 12 homes.

3) El nivell d'estudis i l'ocupació dels pares: la classe social

A causa de la controvèrsia que ha generat la variable classe social en sociolingüística (veg. §1.3.1), en aquest treball hem construït la classe social¹⁹ a partir de la fusió de

¹⁹ H. López Morales ha treballat amb la variable nivell sociocultural en el seu estudi de San Juan de Puerto Rico.

dues variables: el nivell d'estudis i l'ocupació dels pares. Així, doncs, la classe social dels informants està definida per les quatre classes socioculturals següents, establertes d'acord amb la unificació de variables esmentada anteriorment:

- a) Professionals científics i intel·lectuals
- b) Empleats d'oficina i administratius
- c) Treballadors del sector serveis
- d) Treballadors del sector primari, indústria i construcció

En el primer grup, *a) Professionals científics i intel·lectuals*, trobem els informants els pares dels quals tenen estudis universitaris. En el segon grup, *b) Empleats d'oficina i administratius*, hi ha els informants els pares dels quals no tenen estudis universitaris però sí que tenen alguna titulació de formació professional. Finalment, tant en el tercer com en el darrer grup, *c) Treballadors del sector serveis* i *d) Treballadors del sector primari, indústria i construcció*, respectivament, trobem els informants els pares dels quals no tenen estudis o bé només en tenen de primaris.

2.2. El corpus

L'enquesta consta de tres parts diferents: en primer lloc, d'una entrevista semidirigida; en segon lloc, d'un qüestionari i, en darrer lloc, d'un test de percepció.

Abans d'iniciar les enquestes, es va realitzar una prova pilot per tal de comprovar la idoneïtat i la productivitat dels dos models d'enquesta dissenyats. Ambdós constaven de les mateixes parts, però ordenades de manera diferent: en el model 1, l'entrevista semidirigida precedia el qüestionari i, en el model 2, l'enquesta es començava amb el qüestionari. Es va optar pel model 1 per dues raons bàsiques: primera, perquè, a banda d'afavorir l'ús de determinades formes verbals objecte d'estudi, començar amb l'entrevista semidirigida —especialment amb preguntes sobre el lleure i anècdotes del passat— servia per familiaritzar els informants amb la situació comunicativa del moment. I, segona, perquè l'enquestadora realitzava l'enquesta d'una manera més còmoda si començava, primerament, per l'entrevista, ja que així també es familiaritzava amb uns informants que no coneixia.

2.2.1. L'ENTREVISTA SEMIDIRIGIDA

L'entrevista semidirigida pretén recollir un estil de parla casual-acurat, seguint la terminologia laboviana. A fi d'atènyer aquest objectiu, es proposen quatre temes que

promouen diàlegs sense gaire atenció en la parla i que poden afavorir l'aparició de determinades formes verbals que són objecte d'estudi:

- a) *L'explicació d'una anècdota divertida.* L'explicació d'una anècdota del passat pot motivar l'aparició de l'auxiliar *vaig* o *vaic* en formes perifràstiques com ara *vaig anar*, *vaig estudiar*, *vaig treballar*, etc.
- b) *Les activitats de lleure.* Preguntar als informants què fan en el seu temps lliure o durant la setmana pot motivar, en aquest cas, l'aparició de la forma verbal *faig* o *faic*: *faig anglès*, *faig els deures*, etc. Aquest tema també pot motivar respostes del tipus *vaig o vaic a casa dels avis* o bé *vaig o vaic a tal lloc*.
- c) *Les tecnologies* (ordinadors, smartphones, xarxes socials: Facebook, Twitter...). En ésser un tema de l'actualitat els informants en tenen molta informació i, consegüentment, poden donar-ne l'opinió. Si un tema és productiu, es poden recollir moltes dades de la parla dels informants.
- d) *La Festa Major de Manresa.* Tenint en compte que els informants són manresans, hem cregut oportú introduir el tema de la Festa Major per tal que ens expliquin algunes de les seves anècdotes viscudes en aquesta festa i promoure, d'aquesta manera, un diàleg distès.

2.2.2. EL QÜESTIONARI²⁰

L'objectiu del qüestionari és recollir totes les formes verbals que han suscitat interès per ser estudiades²¹ i, en el cas del present d'indicatiu, recollir les formes velaritzades en uns contextos fonològics determinats.²² El qüestionari consta de dues parts: una primera part, formada per 82 preguntes, en què es recull la 1[-pl] del present d'indicatiu dels verbs *anar*,²³ *fer*, *veure* i *haver*²⁴ en diferents contextos fonològics. A continuació,

²⁰ En els annexos del CD hi ha el qüestionari dels informants majors de 7 anys (Annex 2), el qüestionari dels informants de 4 a 7 anys (Annex 3), el test de percepció (Annex 4) i l'esquematització del procediment seguit en les enquestes als informants de 4 a 7 anys (Annex 5). En el CD també trobareu les respostes de cada informant en un arxiu Excel.

²¹ És difícil que en l'entrevista semidirigida, que només dura uns 10-15 minuts, es puguin recollir totes les formes verbals objecte d'estudi, sobretot les del present de subjuntiu.

²² Malgrat que a Manresa no s'han observat les variants *vai*, *fai*, *vei* i *hai*, també s'han inclòs com a possibles respostes del qüestionari.

²³ Hi ha quatre formes verbals del verb *anar* amb un ús lèxic i sis formes verbals amb un ús auxiliar del verb.

²⁴ Atès que la forma *haic* no és d'ús freqüent a Manresa, en el qüestionari del PI s'ha cregut oportú demanar un sol cop 1[-pl] de la perífrasi verbal *haver de + infinitiu* i centrar-se en la resta de formes verbals (*vaic*, *faic* i *veic*) i en els contextos fonològics en què apareixen. El motiu pel qual s'ha optat per la perífrasi verbal en lloc del perfet d'indicatiu del verb *haver* és perquè a Manresa s'han recollit formes com ara *haig d'anar* però no pas *haig cantat*. Per tant, si s'han trobat formes com la primera, amb la

presentem els contextos fonològics més detalladament i amb exemples extrets del qüestionari:

- a) Mot davant de pausa → _##

–*Vés a casa dels avis.* –*Sí, ara hi vaig##*

- b) Mot davant de consonant sonora → _#C [+son] ([z], [n], [l], [r])

Quan tens son tu vas zombi. Quan tinc son jo vaig# [z]ombi.

- c) Mot davant de consonant sorda → _#C [-son] ([s], [t])

Ell fa trampes quan juga. Jo no faig# [t]rampes quan jugo.

- d) Mot davant de vocal → _#V ([ə], [i], [u])

A l'estiu tu vas a Roses. A l'estiu jo vaig# [ə] Roses.

En la segona part, que consta de 40 preguntes,²⁵ es recullen les formes verbals de 1[-pl], 2[-pl], 3[-pl] i 3[+pl] del present de subjuntiu. Tant en una part com en l'altra trobem distractors per tal que els informants no descobreixin l'objecte d'estudi del qüestionari.

Per als informants l'edat dels quals està compresa entre 4 i 7 anys, el qüestionari no conté distractors per tal de fer-lo més curt, ja que als nens d'aquesta edat els costa mantenir la concentració durant un període de temps llarg (més de deu minuts). Aquest qüestionari també consta de dues parts: una primera part, formada per 30 preguntes (10 per a cada verb), en què es recull la 1[-pl] del present d'indicatiu dels verbs²⁶ *anar*, *fer* i *veure* en els deu contextos fonològics descrits més amunt; i, una segona part, formada per 16 preguntes (4 per a cada verb), en què es recull 1[-pl], 2[-pl], 3[-pl] i 3[+pl] del present de subjuntiu dels verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver*. Però, a diferència del qüestionari anterior, els informants d'entre 4 a 7 anys responen les preguntes de l'enquestadora a partir de l'observació d'unes imatges.

variant *haig*, també pot haver-hi possibilitats de recollir formes com ara *haic de cantar*, amb la variant velaritzada d'*haver*.

²⁵ En la segona part del qüestionari, el nombre de preguntes és inferior perquè, a diferència del PI, en el PS no es tenen en compte els contextos fonològics adjacents, però s'estudien més persones gramaticals.

²⁶ En el qüestionari dels informants més petits s'ha cregut més convenient no tenir en compte el verb *haver* per dues raons: primera, per la poca freqüència d'ús de la forma *haic* (veg. nota 24) i, segona, perquè la perífrasi verbal **tenir que + infinitiu*, provinent del castellà, s'usa més en detriment de la normativa del català *haver de + infinitiu*.

2.2.3. EL TEST DE PERCEPCIÓ

El test de percepció és la darrera part de l'enquesta i té com a objectiu recollir les valoracions subjectives dels informants en relació amb el fenomen lingüístic estudiat. Les dades que s'obtenen d'aquest test permeten establir una relació entre la subjectivitat dels parlants i la producció morfofonològica del segment velar.

El test de percepció d'aquest treball, basat en Carrera-Sabaté (2002), consta de dues parts: una primera part en què els informants han de detectar el segment velar tant de les formes verbals del present d'indicatiu (*vaic*, *faic*, *vec* i *veic*) com de les formes verbals del present de subjuntiu (*vaigui*, *faigui*, *veigui* i *haigui*), i dir si aquestes formes els semblen estranyes o no. I, una segona part, en què els informants han de discriminar la presència i l'absència del segment velar en formes verbals del PI i del PS. Així, doncs, es proposa escoltar la solució estàndard (ex. *vaig* i *vagi*), la solució velaritzada (ex. *vaic* i *vaigui*) i la solució desfricativitzada (ex. *vai*) per tal d'observar en quin grau aquestes formes es perceben.

3. ANÀLISI DE LES DADES

Les dades obtingudes en l'anàlisi han estat tractades qualitativament i quantitativa. L'anàlisi qualitativa s'ha realitzat a partir de l'observació dels comentaris dels informants enquestats que no han estat tractats estadísticament i, l'anàlisi quantitativa, mitjançant l'estadística descriptiva i la inferencial (anoves i taules de contingència).

4. RESULTATS

Amb l'objectiu de descriure la variació morfofonològica i social del segment velar, el capítol present s'organitza de la manera següent: en primer lloc, presentem els resultats morfofonològics (veg. §4.1); en segon lloc, els resultats sociomorfològics (veg. §4.2), i, finalment, analitzem els resultats descrits en els apartats anteriors des de dues perspectives diferents: d'una banda, des de la morfofonologia i, d'una altra, des de la sociolingüística de la variació (veg. §4.3).

4.1. Resultats morfofonològics

Aquest apartat s'estructura de la manera següent: en primer lloc, recollim les variants verbals en una taula i els patrons de correlació entre el PI i el PS en una altra (veg. §4.1.1); en segon lloc, analitzem les dades recollides anteriorment mitjançant la segmentació morfològica (veg. §4.1.2); en tercer lloc, fem una descripció dels resultats obtinguts en el present d'indicatiu (veg. §4.1.3) i, finalment, presentem els resultats obtinguts en el present de subjuntiu (veg. §4.1.4).

4.1.1. DESCRIPCIÓ DE LES DADES

En la Taula 4.1.1a es recullen totes les variants fonètiques de 1[-pl] del present d'indicatiu i de 1[-pl], 2[-pl], 3[-pl] i 3[+pl] del present de subjuntiu dels verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver* que es van recollir tant en la conversa semidirigida com en el qüestionari. Cada fila de la taula es correspon amb una persona gramatical diferent i, cada columna, amb un verb diferent. La primera fila recull les formes verbals de 1[-pl] del present d'indicatiu de cada verb i, la resta, de 1[-pl], 2[-pl], 3[-pl] i 3[+pl] del present de subjuntiu.

A banda de les formes verbals estàndard (sense velarització) i de les formes verbals velaritzades, en el present d'indicatiu hem recollit la variant desfricativitzada²⁷ en el

²⁷ La terminologia emprada per Pérez Saldanya (1998) és “despalatalitzada”. Hem cregut oportú, però, considerar la variant *vai* com una forma desfricativitzada perquè la iod final és una semivocal palatal.

verb *anar* i, en el present de subjuntiu, les variants velaritzades sense iod a l'arrel en els verbs *veure* i *haver*, i la variant palatalitzada en el verb *fer*:

Mode	Persona gramatical	Verbs			
		Anar	Fer	Veure	Haver
Indicatiu	Primera	'batʃ 'bajk 'baj	'fatʃ 'fajk	'betʃ 'bejk 'bek	'atʃ 'ajk 'e
		'baʒi 'bajyi	'fasi 'fajyi 'faʒi	'beʒi 'bejyi 'beɣi	'aʒi 'ajyi
		'baʒis 'bajyis	'fasis 'fajyis 'faʒis	'beʒis 'bejyis 'beɣis	'aʒis 'ajyis 'ayis
Subjuntiu	Segona	'baʒi 'bajyi	'fasi 'fajyi 'faʒi	'beʒi 'bejyi	'aʒi 'ajyi
	Tercera	'baʒi 'bajyi	'fasi 'fajyi 'faʒi	'beʒi 'bejyi	'aʒi 'ajyi
	Sisena	'baʒin 'bajyin	'fasin 'fajyin 'faʒin	'beʒin 'bejyin	'aʒin 'ajyin

Taula 4.1.1a. Variants fonètiques de PI i PS dels verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver*

A continuació, en la Taula 4.1.1b presentem els patrons de correlació (veg. §1.3.3) entre 1[-pl] del present d'indicatiu i 1[-pl] del present de subjuntiu de cada verb:²⁸

Verb	Patrons de correlació entre PI i PS
Anar	'batʃ – 'baʒi / 'bajyi
	'bajk – 'bajyi
	'batʃ ~ 'bajk – 'baʒi / 'bajyi
	'batʃ ~ 'bajk ~ 'baj – 'baʒi / 'bajyi
Fer	'fatʃ – 'fasi / 'faʒi
	'fajk – 'fajyi
	'fatʃ ~ 'fajk – 'fajyi / 'fasi / 'faʒi
Veure	'betʃ – 'beʒi / 'bejyi
	'bejk – 'bejyi / 'beɣi
	'betʃ ~ 'bejk – 'beʒi / 'bejyi
	'betʃ ~ 'bek – 'beʒi
	'betʃ ~ 'bejk ~ 'bek – 'bejyi
Haver	'e – 'aʒi / 'ajyi
	'atʃ – 'aʒi / 'ajyi
	'ajk – 'aʒi / 'ajyi

Taula 4.1.1b. Patrons de correlació entre 1[-pl] del PI i del PS²⁹

²⁸ Per als patrons de correlació per informants, veg. Annex 1.

²⁹ El símbol (–) separa les formes del PI i del PS; el símbol (~) representa alternança entre formes i, la barra inclinada (/), indica que totes les formes del PS tenen el mateix correlat en el PI.

4.1.2. ANÀLISI MORFOFONOLÒGICA DE LES DADES

Viaplana (1986) distingeix sis unitats significatives, o morfemes (veg. §1.3.3), en els verbs: arrel (morfemes lèxics que estan directament relacionat amb ‘lexema’), extensió (morfemes gramaticals relacionats amb ‘subclasse verbal’), tema (morfemes gramaticals relacionats amb ‘classe verbal’), futur (morfemes gramaticals relacionats amb ‘futur’, real o hipotètic), mode/temps (morfemes gramaticals que estan relacionats amb ‘mode’ i ‘temps’) i nombre/persona (morfemes gramaticals que ho estan amb ‘nombre’ i ‘persona’). En treballs posteriors del mateix autor (p. ex., Viaplana 1996) i d’altres autors (entre altres, Mascaró, 1983, 1986 o Querol 2009), l’exponent del morfema de futur (/r/) es considera part del de mode/temps. En aquest treball, que només tracta del present d’indicatiu i el present de subjuntiu, aquestes són les cinc unitats que es prenen de base: arrel, extensió, mode/temps i nombre/persona.

Per començar, abans de postular les diferents arrels de les formes verbals recollides a §4.1.1, convé destacar que, en algunes formes verbals, apareix una semivocal palatal o iod abans del segment velar. A banda del mateix segment velar, aquesta semivocal és una de les principals diferències entre les formes del PI [ˈbatʃ] i [ˈbajk], i entre les del PS [ˈbaʒi] i [ˈbajʝi]. Tal com hem dit a §1.2.2, d’acord amb Pérez Saldanya (1998: §4.5), aquesta iod és producte del procés de “despalatalització” (desfricativització, en la terminologia que emprem aquí) dels segments consonàntics finals de les formes *vaig*, *faig*, *veig* i *haig*. Per la seva banda, Wheeler (2002: 683) recull la variant *faic* i, per a aquesta forma, postula l’arrel /ˈfajg/, ja que per a aquest autor tant la semivocal com el segment velar formen part de l’arrel. Per tant, si seguim Wheeler (2002), haurem de postular les arrels següents: /ˈbajg/, /ˈfajg/, /ˈbejg/ i /ˈajg/. Tanmateix, aquesta posició no és l’adoptada en aquest treball perquè, com hem dit a §1.2.1, el segment velar es considera un morf independent, com una extensió de l’arrel (Viaplana 1986, 1996). Amb relació a la semivocal, a continuació analitzem les diferents formes verbals per tal d’arribar a una conclusió sobre la seva afiliació morfològica en l’estructura morfològica dels verbs.

A primer cop d’ull, aquesta semivocal palatal es podria interpretar com una part de l’extensió /ig/ perquè en la majoria de formes velaritzades precedeix el segment velar. Tanmateix, aquesta interpretació sembla quedar descartada quan observem, d’una banda, formes velaritzades del tipus [ˈbək], [ˈbeʝi], [ˈbeʝis] i [ˈaʝis]; i, d’una altra,

formes del tipus ['baj]. Pel que fa a les primeres, la iod no precedeix el segment velar. En el cas del verb *veure*, l'absència de la semivocal es podria explicar per l'analogia local entre els verbs *beure* i *veure*: *bec-vec*, *begui-vegui* i *beguis-veguis*. Quant al verb *haver*, també es podria explicar per analogia, però, en aquest cas, entre l'IS i el PS del mateix verb: *hagués-hagui*. En tractar-se de casos d'analogia, aquestes formes no semblen ser suficients per refusar la hipòtesi que considera la iod com una part de l'extensió /ig/. Per contra, la forma ['baj] descarta aquesta possibilitat, ja que no tenim el segment velar final.

Una altra opció seria considerar la semivocal palatal com un altre al·lomorfe d'extensió: /j/, per a les formes del tipus ['baj]; /ig/, per a les formes del tipus ['bajk] i ['bajɣi]; i, finalment, /g/ per a les formes del tipus ['bək] i ['bɛɣi]. Per tal d'avaluar l'opció de tenir tres al·lomorfs per al morfema 'extensió', ens fixem novament en el verb *veure*, concretament en les formes personals de l'imperfet d'indicatiu, en les de l'imperfet de subjuntiu i en 1[+pl], 2[+pl] del present d'indicatiu, i hi observem que hi ha una iod entre l'arrel i el morf de mode/temps: ['bejə], [bə'jes], [bə'jem] i [bə'jɛw], respectivament. Aquesta semivocal també s'ha analitzat de manera diferent a la bibliografia: com a element final d'un dels al·lomorfs de l'arrel (Mascaró 1983, 1986), com a morf de conjugació amb l'accent irregularment desplaçat (Viaplana 1986) i, finalment, com a antihlàtica (Perea 1997). Si seguim la proposta de Mascaró (1983, 1986), l'arrel /'bej/ que trobem en els temps esmentats anteriorment també podria ser l'arrel de les formes ['bejk] i ['bejɣi]. D'aquesta manera, no caldria postular un altre al·lomorfe per al morfema 'extensió', ja que la iod formaria part de l'arrel /'bej/. Insistent una mica més, tot i que l'imperfet de subjuntiu no és objecte d'estudi d'aquest treball, a Manresa també s'han observat formes velaritzades en aquest temps (ex. *veigués*). Si en aquest cas només s'hi insereix el segment velar perquè la semivocal palatal ja la trobem entre l'arrel i el morfema de mode/temps (ex. *veiés*, *veiessis*, *veiés*, etc.), sembla raonable considerar la semivocal com a part de l'arrel en aquest verb, /'bej/, i en els altres: /'baj/, /'faj/, /'bej/ i /'aj/. D'aquesta manera, es dona un tractament homogeni a la semivocal.

Establerta l'afiliació morfològica de la semivocal, a continuació presentem les diferents arrels de cada verb i les formes verbals que les contenen. Pel que fa al verb *anar*,

presenta dos al·lomorfs d'arrel: /^hba/, per a les formes verbals estàndard (ex. *vaig* i *vagi*), i, /^hbaj/, per a les formes verbals velaritzades (ex. *vaic* i *vaigui*) i per a la variant desfricativitzada (ex. *vai*). L'arrel de *fer* també compta amb dos al·lomorfs d'arrel: /^hfa/, per a les formes verbals de l'estàndard (ex. *faig* i *facis*)³⁰ i per a la variant palatalitzada (ex. *fagis*), i, /^hfaj/, per a les formes velaritzades (ex. *faic* i *faiguis*). Les arrels de *veure* són, d'una banda, /^hbε/, per a les formes de l'estàndard (ex. *veig* i *vegi*) i per a les formes velaritzades del tipus *vec-veguis* i, d'altra banda, /^hbej/, només per a les formes velaritzades (ex. *veic* i *veigui*). Finalment, per al verb *haver* postulem tres al·lomorfs d'arrel diferents: /^he/, per a la forma estàndard de 1[-pl] del present d'indicatiu (ex. *he*); /^ha/, per a l'altra forma estàndard de 1[-pl] del present d'indicatiu (ex. *haig*) i per a la forma velaritzada *haguis*; i, /^haj/, per a les formes velaritzades (ex. *haic* i *haigui*).

Amb relació als morfs extensió, n'hem recollit dos: /g/ i /ʒ/. D'acord amb Viaplana (1986, 1996), l'element velar /g/ que presenten les formes verbals velaritzades és una extensió de l'arrel verbal. Fonèticament, aquest segment presenta dues realitzacions diferents o al·lòfons: [k], en la 1[-pl] del present d'indicatiu (ex. *veic*) perquè, en posició final, experimenta el fenomen d'ensordiment d'obstruents finals, i, [ɣ], en 1[-pl], 2[-pl], 3[-pl] i 3[+pl] del present de subjuntiu (ex. *veigui*) perquè, en trobar-se en posició d'obertura sil·làbica i precedit d'una vocal, experimenta el fenomen d'espírantització d'oclusives sonores medials.³¹ Els verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver* formen part d'un subgrup de verbs que contenen l'extensió palatal /ʒ/ en unes formes determinades, com ara a 1[-pl] del present d'indicatiu i en el present de subjuntiu.³² Aquest segment palatal [ʒ], que apareix en posició medial en el present de subjuntiu de la varietat estàndard (ex. *va[ʒ]i*), alterna amb [tʃ] que apareix en posició final de mot en 1[-pl] del present d'indicatiu (ex. *va[tʃ]*), també de la varietat estàndard. Aquesta

³⁰ Per tal d'evitar l'especificació d'una altra forma per a l'arrel en el lexicó, hem seguit l'anàlisi de Viaplana (1994), la qual considera el segment sibilant com una nova forma d'extensió. Al contrari, tindriem l'al·lomorf /^hfas/ (Mascaró 1986, Perea 1997).

³¹ Per als processos d'ensordiment d'obstruents finals i d'espírantització d'oclusives sonores medials, i també per al d'africació de /ʒ/ esmentat més endavant, veg. Bonet&Lloret (1998).

³² Perea (1997: 73-74) assenyala, d'una banda, que aquests quatre verbs no coincideixen en la distribució del segment palatal al llarg del paradigma i, d'altra banda, que l'extensió palatal no sembla que sigui del tot equivalent a la velar.

alternança és producte del procés fonològic d'africació de /ʒ/ final. A diferència dels altres verbs, *fer* només presenta l'increment palatal a 1[-pl] del present d'indicatiu – ['fatʃ]. En el present de subjuntiu (i, també, en l'imperatiu), on esperariem aquest segment, trobem unes solucions estàndard que contenen un segment sibilant sord /s/ en posició medial – ['fasi]. Amb tot, en aquest treball també hem recollit la solució palatalitzada del PS del verb *fer* – ['faʒi].

Pel que fa al morf de mode/temps, en les dades analitzades només les formes verbals del present de subjuntiu el presenten explícitament: /i/ (Mascaró 1986, Viaplana 1986). En les formes verbals del present d'indicatiu el morf de mode/temps és /Ø/, ja que està absent de representació.

Finalment, els morf relacionats amb nombre/persona són els següents: /Ø/ (1[-pl]), /z/ (2[-pl]),³³ /Ø/ (3[-pl]), /m/ (1[+pl]), /w/ (2 [+pl]) i /n/ (3[+pl]) (Mascaró 1986).

A continuació, presentem les formes verbals del PI i del PS segmentades morfològicament per tal d'observar els diferents segments morfològics que les constitueixen. A tall d'exemple, la segmentació de la forma verbal *faiguís* classifica els morf de la manera següent: /'faj/ (arrel), /g/ (extensió), /i/ (mode/temps) i /z/ (nombre/persona).

Present d'indicatiu

Persona gramatical	Verb				
	Anar	Fer	Veure	Haver	
Primera	'ba + ʒ	'fa + ʒ	'be + ʒ	'e	'a + ʒ

Taula 4.1.2a. Solució estàndard: /ʒ/ → [tʃ] en posició final de mot

Persona gramatical	Verb				
	Anar	Fer	Veure	Haver	
Primera	'baj + g	'faj + g	'bej + g	'be + g	'aj + g

Taula 4.1.2b Solució velaritzada amb iod a l'arrel: /g/ → [k] en posició final de mot

Persona gramatical	Verb			
	Anar	Fer	Veure	Haver
Primera	'baj	—	—	—

Taula 4.1.2c. Solució desfricativitzada

³³ Encara que és irrellevant per a la nostra anàlisi, remarcuem que per a Viaplana (1986), el morf de 1[-pl] és /u/ en els verbs del tipus *cant-o*, *perd-o* i *serv-eix-o*, i el de 2 [-pl] és /s/

Present de subjuntiu

Persona gramatical	Verb			
	Anar	Fer	Veure	Haver
Primera	'ba + ʒ + i	'fa + s + i	'be + ʒ + i	'a + ʒ + i
Segona	'ba + ʒ + i + s	'fa + s + i + s	'be + ʒ + i + s	'a + ʒ + i + s
Tercera	'ba + ʒ + i	'fa + s + i	'be + ʒ + i	'a + ʒ + i
Sisena	'ba + ʒ + i + n	'fa + s + i + n	'be + ʒ + i + n	'a + ʒ + i + n

Taula 4.1.2d. Solució estàndard: /ʒ/ → [ʒ] entre vocals; /s/ → [s] entre vocals

Persona gramatical	Verb			
	Anar	Fer	Veure	Haver
Primera	'baj + g + i	'faj + g + i	'bej + g + i	'aj + g + i
Segona	'baj + g + i + s	'faj + g + i + s	'bej + g + i + s	'aj + g + i + s
Tercera	'baj + g + i	'faj + g + i	'bej + g + i	'aj + g + i
Sisena	'baj + g + i + n	'faj + g + i + n	'bej + g + i + n	'aj + g + i + n

Taula 4.1.2e. Solució velaritzada amb iod a l'arrel: /g/ → [ɣ] entre vocals

Persona gramatical	Verb			
	Anar	Fer	Veure	Haver
Primera	—	—	'be + g + i	—
Segona	—	—	'be + g + i + s	'a + g + i + s
Tercera	—	—	—	—
Sisena	—	—	—	—

Taula 4.1.2f. Solució velaritzada sense iod a l'arrel: /g/ → [ɣ] entre vocals

Persona gramatical	Verb			
	Anar	Fer	Veure	Haver
Primera	—	'fa + ʒ + i	—	—
Segona	—	'fa + ʒ + i + s	—	—
Tercera	—	'fa + ʒ + i	—	—
Sisena	—	'fa + ʒ + i + n	—	—

Taula 4.1.2g. Solució palatalitzada: /ʒ/ → [ʒ] entre vocals

4.1.3. EL SEGMENT VELAR EN LA PRIMERA PERSONA DEL SINGULAR DEL PRESENT D'INDICATIU DELS VERBS ANAR, FER, VEURE I HAVER

4.1.3.1. *Anar lèxic i anar auxiliar en el qüestionari i l'entrevista semidirigida*

Atès que *anar* és l'únic verb d'aquest estudi que presenta dos usos diferents (un de lèxic i un altre d'auxiliar), presentem, en primer lloc, els resultats d'aquest verb detalladament a fi de comprovar si la variació morfofonològica del segment velar està condicionada lèxicament i, a continuació, en els apartats 4.1.3.2 i 4.1.3.3, presentem els resultats de tots els verbs analitzats.

En la Taula 4.1.3.1a es recullen els diferents usos del verb *anar* en el qüestionari:

			Anar auxiliar		Total
			vaig	vaic	
Anar lèxic	vaig	Recompte	55	2	57
		% del total	57,90%	2,10%	60,00%
	vaic	Recompte	9	29	38
		% del total	9,50%	30,50%	40,00%
Total		Recompte	64	31	95
		% del total	67,40%	32,60%	100,00%

Taula 4.1.3.1a. Taula de contingència *anar* lèxic – *anar* auxiliar (qüestionari)

A partir dels resultats anteriors, es constata que en el qüestionari els informants tendeixen a emprar una sola variant, ja sigui l'estàndard o la velaritzada, per a ambdós usos del verb; en altres paraules, en un 57,9% (55/95) dels casos s'usa la variant *vaig* tant per a l'ús lèxic com per a l'ús auxiliar del verb, i, en un 30,5% (29/95) dels casos, la variant *vaic*. Només en un 9,5% (9/95) dels casos s'usa *vaig* com a auxiliar i *vaic* amb el sentit lèxic del verb, i, en un 2,1% (2/95) dels casos, *vaic* com a auxiliar i *vaig* amb ús lèxic. En definitiva, s'observa una tendència a fer servir la variant velaritzada quan el verb *anar* és lèxic.

En la Taula 4.1.3.1b es recullen els diferents usos del verb *anar* en l'entrevista semidirigida:

			Anar auxiliar		Total
			vaig	vaic	
Anar lèxic	vaig	Recompte	10	2	12
		% del total	24,40%	4,90%	29,30%
	vaic	Recompte	1	28	29
		% del total	2,40%	68,30%	70,70%
Total		Recompte	11	30	41
		% del total	26.80%	73,20%	100.00%

Taula 4.1.3.1b. Taula de contingència *anar* lèxic – *anar* auxiliar (conversa semidirigida)

Els resultats obtinguts en la conversa semidirigida tornen a mostrar que els informants tendeixen a emprar una sola variant, ja sigui l'estàndard o la velaritzada, per a ambdós usos del verb: en un 24,4% (10/41) dels casos, s'usa la variant *vaig* tant per a l'ús lèxic com per a l'ús auxiliar del verb i, en un 68,3% (28/41), la variant *vaic*. Només trobem

un cas en què s'usa *vaig* com a auxiliar i *vaic* amb el sentit lèxic del verb (2,40%) i un parell de casos (4,90%) en què *vaic* es fa servir com a auxiliar i *vaig* amb l'ús lèxic. A diferència dels resultats de la taula anterior, en la conversa predomina l'ús de la variant velaritzada tant si el verb és lèxic com auxiliar.

4.1.3.2. Resultats obtinguts en l'entrevista semidirigida³⁴

En la conversa semidirigida predominen les variants velaritzades dels verbs en detriment de les variants de l'estàndard:

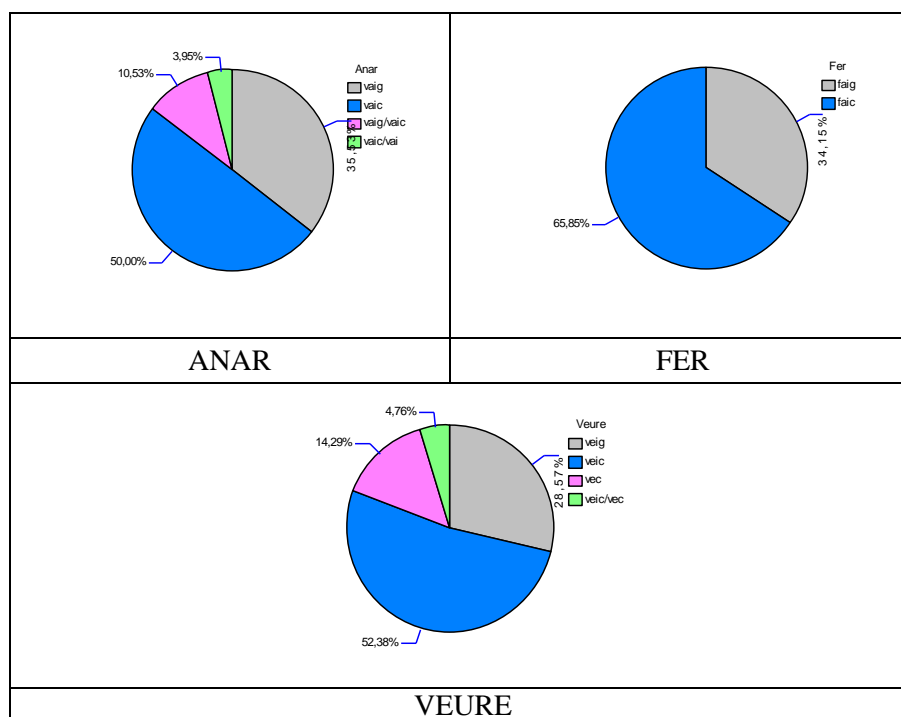

Figura 4.1.3.2. Variants morfològiques en l[-pl] del PI dels verbs *anar*, *fer*, *veure*

En tots els verbs el percentatge de les formes verbals velaritzades és igual o superior a la meitat (50-66%). Els verbs *anar* i *veure*, a diferència de *fer*, presenten una tercera variant morfològica: la desfricativitzada *vai* i la velaritzada sense iod *vec*, respectivament. Tanmateix, la variant *vai* alterna amb la variant velaritzada *vaic* (3,95% -3/76-), mentre que la forma *vec* apareix en un 14,29% (3/21) dels casos i, en només un cas (4,76%), alterna amb l'altra variant velaritzada, *veic*.

³⁴ En la conversa semidirigida no es va recollir l[-pl] del PI d'*haver* ni en la forma perifràstica *haver de* + infinitiu ni en el perfect d'indicatiu.

4.1.3.3. Resultats obtinguts en el qüestionari

4.1.3.3.1. L'aparició del segment velar en els diferents verbs analitzats

Si en la conversa semidirigida l'ús de les variants velaritzades és recurrent, en el qüestionari s'observa un clar predomini de les variants de l'estàndard en detriment de les variants velaritzades:

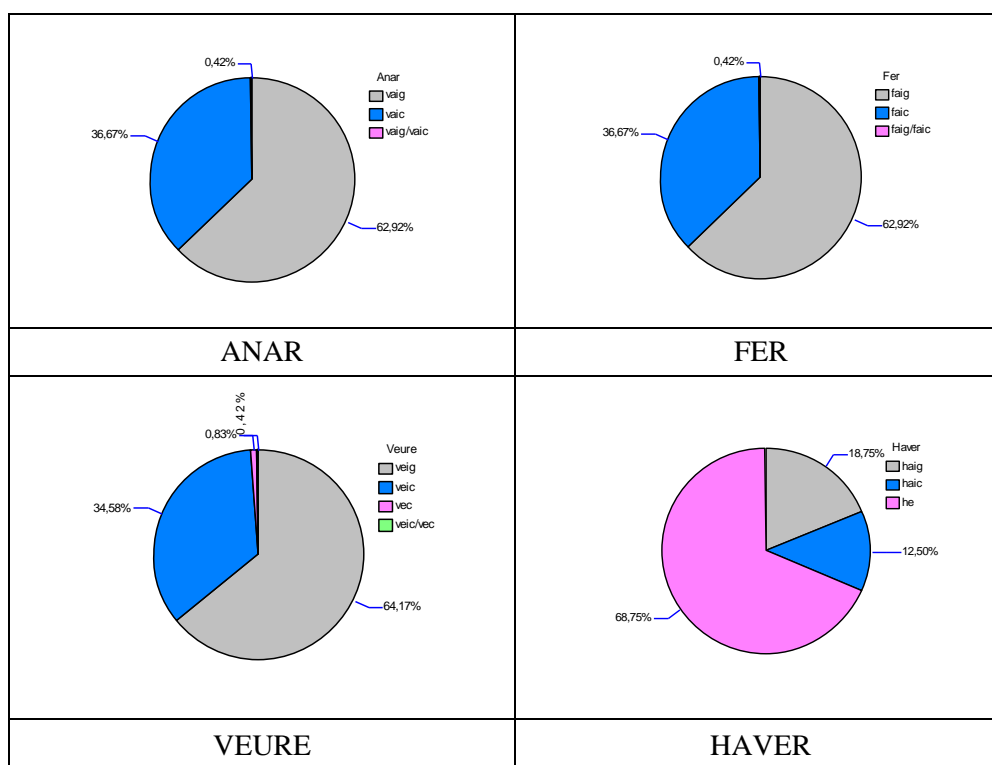

Figura 4.1.3.3.1. Variants morfològiques en 1[-pl] del PI dels verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver*

A partir de la Figura 4.1.3.3.1, observem, en primer lloc, que l'aparició del segment velar és força homogènia en tots els verbs: *anar* (36,67% -88/240-), *fer* (36,67% -88/240-) *veure* (34,58% -83/240-), excepte en el verb *haver*, en què predomina la forma estàndard *he* (68,75% -11/16-). En segon lloc, en els verbs *anar* i *fer* trobem un cas d'alternança entre la forma estàndard i la velaritzada (0,42%), mentre que l'alternança que observem en el verb *veure* és entre les dues variants velaritzades, *veic*~*vec* (2,08%). En la conversa semidirigida, l'alternança entre la forma estàndard *vaig* i la velaritzada *vaic* que trobem en el verb *anar* presenta un percentatge més elevat que en el qüestionari (10,53% -8/76). Per contra, en el verb *fer* no trobem cap cas d'alternança. En tercer lloc, mentre que els verbs *anar* i *fer* només presenten dues variants, els verbs *veure* i *haver* en presenten tres. Finalment, el verb *veure*, els resultats obtinguts en la conversa no difereixen gaire dels observats en el qüestionari perquè aquest verb

presenta el mateix nombre de variants, manté l'alternança entre les dues variants velaritzades (*veic~vec*) i la forma verbal velaritzada predominant també continua sent *veic*.

4.1.3.3.2. El segment velar en els diferents contextos fonològics adjacents

En aquest apartat es recullen els percentatges de realització del segment velar final [k] de 1[-pl] del PI dels verbs *anar*, *fer* i *veure* en els diferents contextos fonològics estudiats. Convé recordar que les dades recollides en la taula següent provenen del qüestionari, ja que els contextos fonològics que es van recollir en la conversa semidirigida eren força heterogenis i apareixen en freqüències diferents, la qual cosa feia difícil agrupar-los amb els contextos definits en el qüestionari.

Mitjançant la taula que hi ha a continuació, es pot examinar, d'una banda, quins contextos afavoreixen la realització de l'element velar final [k] en cada verb i, d'una altra, quins contextos fonològics propicien la realització del segment velar en 1[-pl] del present d'indicatiu en tots tres verbs.

Contextos fonològics	Formes verbals (1[-pl] PI)		
	vaic	faic	veic
_##	9/24 (37,5%)	8/24 (33,33%)	9/24 (37,5%)
_#i	8/24 (33,33%)	9/24 (37,5%)	9/24 (37,5%)
_#ə	7/24 (29,17%)	13/24 (54,17%)	10/24 (41,67%)
_#u	8/24 (33,33%)	8/24 (33,33%)	8/24 (33,33%)
_#z	12/ 24 (50%)	11/24 (45,83%)	8/24 (33,33%)
_#l	10/24 (41,67%)	8/24 (33,33%)	8/24 (33,33%)
_#r	6/24 (25%)	7/24 (29,17%)	8/24 (33,33%)
_#n	9/24 (37,5%)	7/24 (29,17%)	8/24 (33,33%)
_#t	10/24 (41,67%)	9/24 (37,5%)	8/24 (33,33%)
_#s	9/24 (37,5%)	8/24 (33,33%)	7/24 (29,17%)

Taula 4.1.3.3.2. El segment velar [k] de 1[-pl] del PI en relació amb els diferents contextos fonològics estudiats

Primerament, es pot destacar la lleugera homogeneïtat que presenten els resultats del verb *veure*, enfront dels d'*anar* i *fer*, tot i que el context de mot següent començat en vocal neutra sembla afavorir, com en *fer*, l'aparició del segment velar en la forma *veic*

(41,67% -10/24-). Per la seva banda, els verbs *anar* i *fer* presenten resultats més heterogenis. Quant al verb *anar*, el context fonològic de mot següent començat en fricativa alveolar sonora sembla ser el que més afavoreix la realització del segment velar (50% -12/24-), mentre que el context de mot següent començat en ròtica és el que menys condiciona la realització de l'element velar (25% -6/24-). Pel que fa al verb *fer*, tal com ocorre en el verb *veure*, el context de mot següent començat en vocal neutra també sembla afavorir l'aparició del segment velar (54,17% -13/24-), mentre que els contextos de mot següent començat en nasal i ròtica no propicien la realització de la velar final (29,17%, -7/24-, en ambdós casos).

Si comparem els diferents verbs, constatem un fet controvertit: mentre que el context fonològic de mot següent començat en vocal neutra afavoreix la realització de l'element velar final en les formes *faic* i *veic* (54,17% i 41,67%, respectivament), en el cas del verb *anar* és un dels contextos que menys propicia aquesta realització (29,17% -7/24-). Tal com s'ha dit més amunt, el context fonològic de mot següent començat en fricativa alveolar sonora és el que afavoreix la realització de l'oclusiva velar de la forma verbal *vaic*. El verb *fer* també presenta una realització de la velar alta en aquest context (45,83% -11/24-), mentre que el verb *veure* en presenta una de més baixa en aquest context (33,33% -8/24-).

En conjunt, doncs, podem afirmar que no hi ha cap context fonològic comú que afavoreixi la realització del segment velar en les formes *vaic*, *faic* i *veic*.

4.1.4. EL SEGMENT VELAR EN EL PRESENT DE SUBJUNTIU DELS VERBS *ANAR*, *FER*, *VEURE* I *HAYER*

A continuació, mostrem els resultats obtinguts en el qüestionari del present de subjuntiu. Convé recordar que les formes verbals d'aquest temps només es van recollir mitjançant el qüestionari a causa de la dificultat que suposava recollir totes les formes verbals objecte d'estudi en l'entrevista semidirigida. Per al PS s'examina l'aparició del segment velar en relació amb el tipus de verb i en relació amb la persona gramatical.

4.1.4.1. *Les formes verbals velaritzades del present de subjuntiu en relació amb el tipus de verb*

Els quatre gràfics que componen la Figura 4.1.4.1 il·lustren els resultats obtinguts de cada verb en el present de subjuntiu; és a dir, el nombre de variants morfològiques que

té cada verb en el PS i el percentatge de cadascuna, amb l'objectiu de saber en quin verb les formes velaritzades tenen un percentatge més alt.

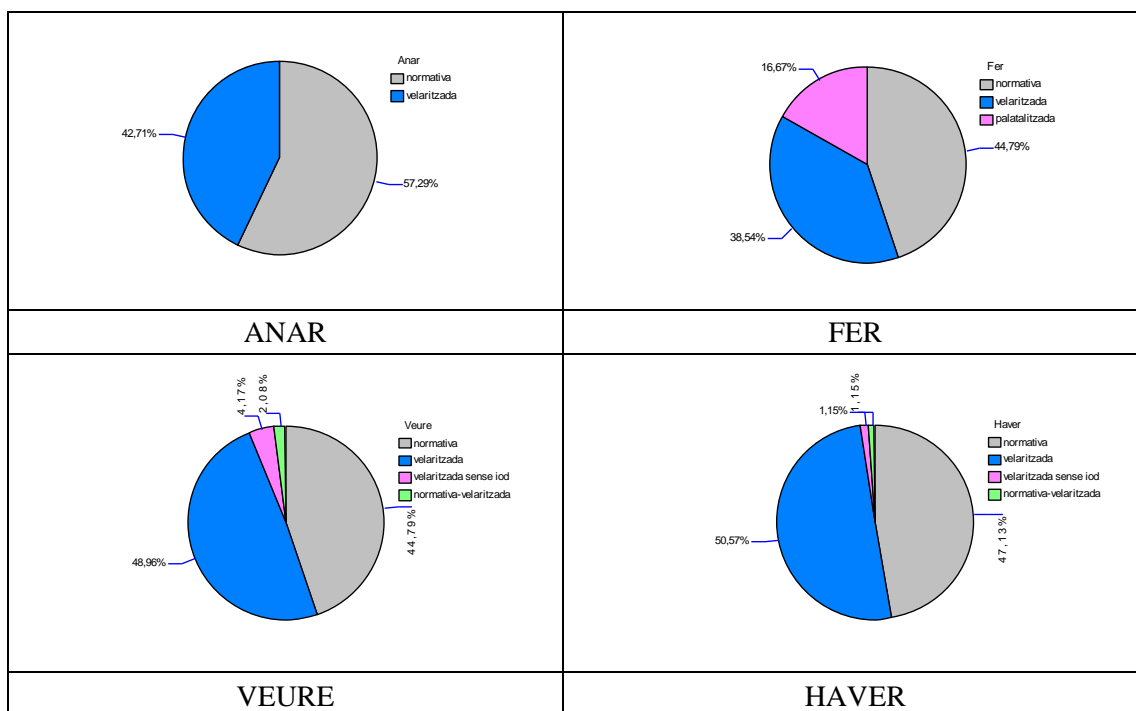

Figura 4.1.4.1. Resultats obtinguts en el qüestionari de 1, 2, 3[-pl] i 3[+pl] del PS en relació amb el tipus de verb

Tots els verbs presenten les variants estàndard (ex. *vagi, faci, vegi* i *hagi*) i les variants velaritzades (ex. *vaigui, faigui, veigui* i *haigui*) en uns percentatges similars. Al marge d'això, excepte el verb *anar*, la resta de verbs té una tercera variant morfològica: el verb *fer*, la variant palatalitzada (ex. *fagi*), i, els verbs *veure* i *haver*, la variant velaritzada sense iod a l'arrel (ex. *veguis* i *haguis*, respectivament). A més, ambdós verbs són els únics que presenten casos d'alternança entre les formes estàndard i les formes velaritzades.

D'acord amb els resultats recollits en la Figura 4.1.4.1, copsem que les formes velaritzades tenen un percentatge més elevat en el qüestionari del PS que en el del PI. Si posem atenció en els verbs *anar* i *fer*, la diferència entre la forma estàndard i la forma velaritzada no és tan notable tal com ocorria en el PI. Quant als verbs *veure* i *haver*, les variants velaritzades predominen en detriment de les variants de l'estàndard.

4.1.4.2. Les formes verbals velaritzades del present de subjuntiu en relació amb la persona gramatical

A fi de saber en quina persona gramatical del PS apareix més el segment velar, la Figura 4.1.4.2 recull, per a cada persona gramatical, les diferents variants morfològiques i el percentatge de cadascuna.

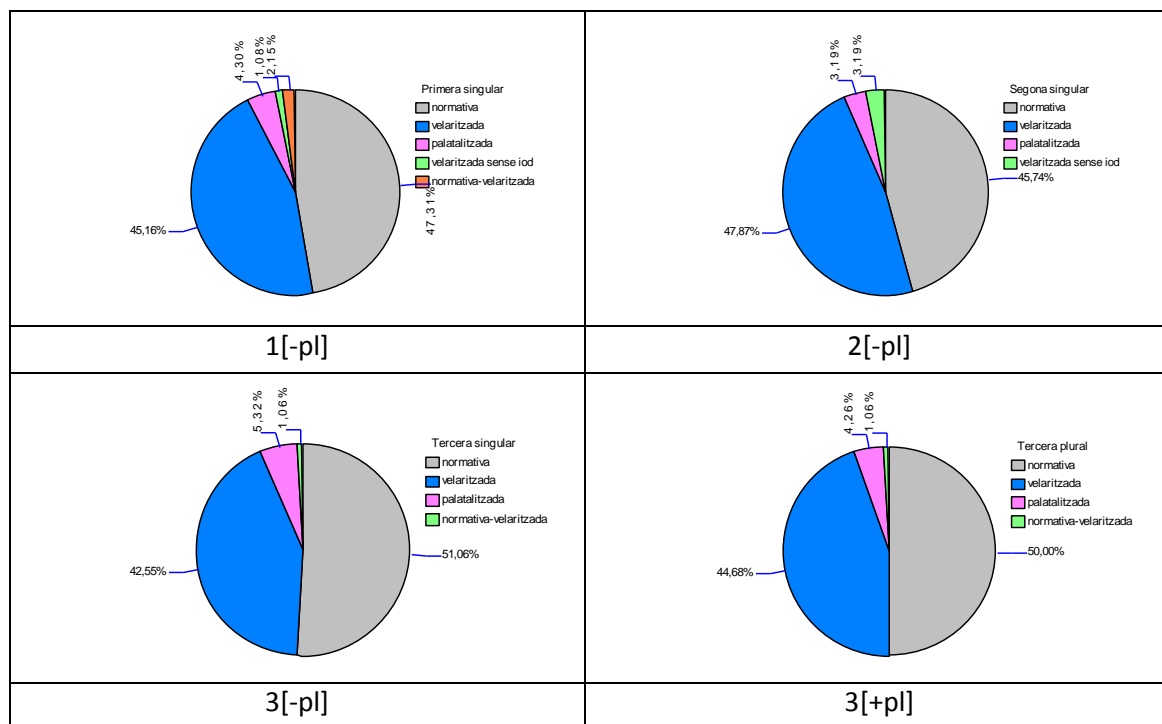

Figura 4.1.4.2. Resultats obtinguts en el qüestionari de 1, 2, 3[-pl] i 3[+pl] del PS en relació amb la persona gramatical

D'una banda, observem que totes les variants morfològiques que han aparegut en el qüestionari del PS estan distribuïdes entres les diferents persones gramaticals estudiades. D'altra, l'aparició del segment velar en les diferents persones gramaticals és força homogènia: 45,16% (42/94), en 1[-pl]; 47,87% (45/94), en 2[-pl]; 42,55% (40/94), en 3[-pl] i, finalment, 44,66% (42/94) en 3[+pl]. D'acord amb els resultats obtinguts, el segment velar sembla que presenta una lleu tendència a aparèixer més en la 2[-pl] i menys en la 3[-pl].

Així les coses, en el present de subjuntiu la variació morfològica del segment velar no depèn tant de la persona gramatical sinó del tipus de verb.

4.2. Resultats sociomorfològics

En aquest apartat es recullen, d'una banda, les observacions quantitatives derivades de la producció i de la percepció dels parlants (veg. §4.2.1) i, d'altra banda, les observacions qualitatives derivades de l'anàlisi de la realitat lingüística (veg. §4.2.2). La

secció 4.2.1 s'organitza de la manera següent: en primer lloc, es presenten els resultats en relació amb la variable edat (veg. §4.2.1.1); en segon lloc, en relació amb la variable gènere (veg. §4.2.1.2); en tercer lloc, es mostra la incidència conjunta de les variables edat i gènere en la variació verbal (veg. §4.2.1.3) i, finalment, s'exposen els resultats del test de percepció (veg. §4.2.1.4).

4.2.1. OBSERVACIONS SOBRE LA PRODUCCIÓ

En aquest apartat es descriu la incidència de les variables socials (edat, gènere i classe sociocultural) en la variació del segment velar a Manresa. A continuació, es presenten els resultats significatius de les anàlisis estadístiques dutes a terme.

4.2.1.1. La variació verbal segons la variable edat

L'anàlisi estadística de les dades mostra que l'edat incideix en la variació del fenomen. En l'apartat 4.2.1.1.1 es recullen les diferents variants verbals que fa servir cada grup generacional en el present d'indicatiu i, en l'apartat 4.2.1.1.2, es presenten les diferents formes verbals utilitzades en el present de subjuntiu també per cada grup d'edat.

4.2.1.1.1. Resultats obtinguts en el qüestionari (present d'indicatiu)³⁵

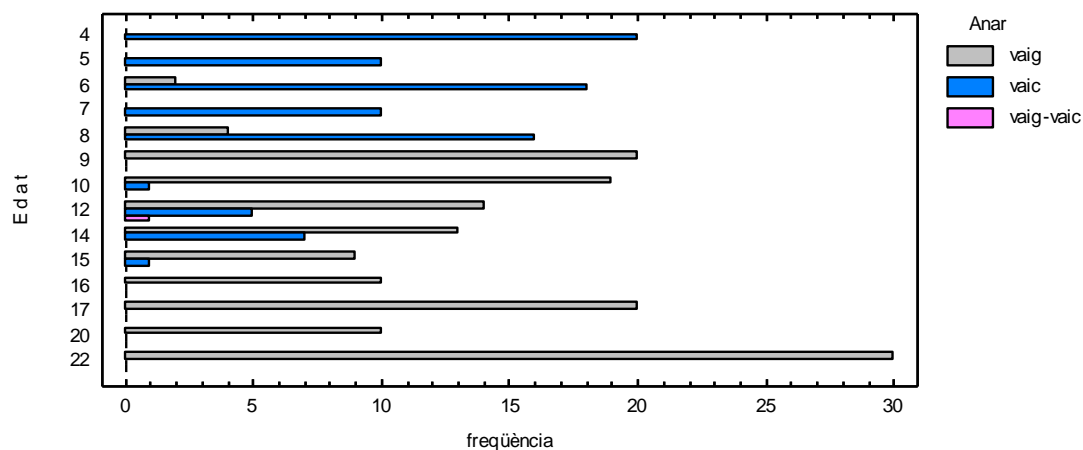

Figura 4.2.1.1.1a. La variació segons la variable edat en 1[-pl] del present d'indicatiu del verb *anar*

Raó-F: 19,37 / Valor-P: 0,0000

³⁵ En els resultats obtinguts no hi ha diferències generacionals en les formes verbals del PI del verb *haver* perquè no es va incloure en el qüestionari dels informants de 4 a 7 anys. Per aquesta raó no es mostra el gràfic d'aquest verb.

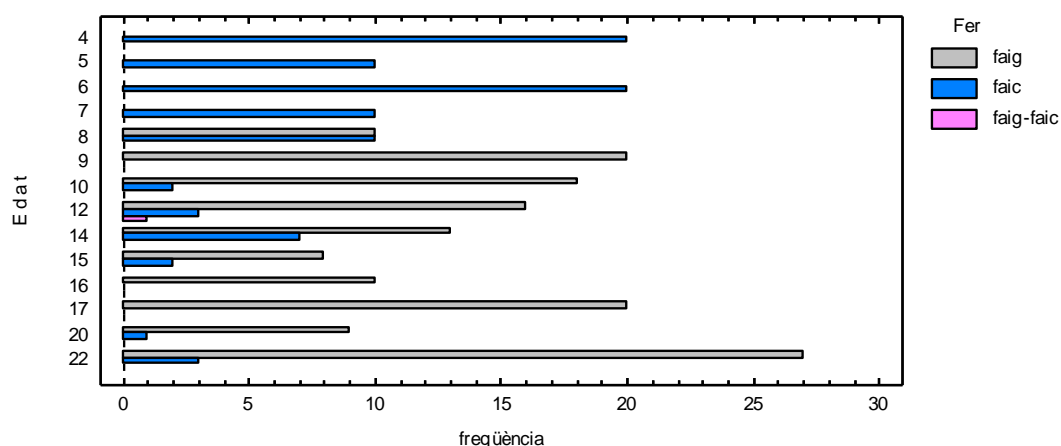

Figura 4.2.1.1.b. La variació segons la variable edat en 1[-pl] del present d'indicatiu del verb *fer*

Raó-F: 14,97 / Valor-P: 0,0000

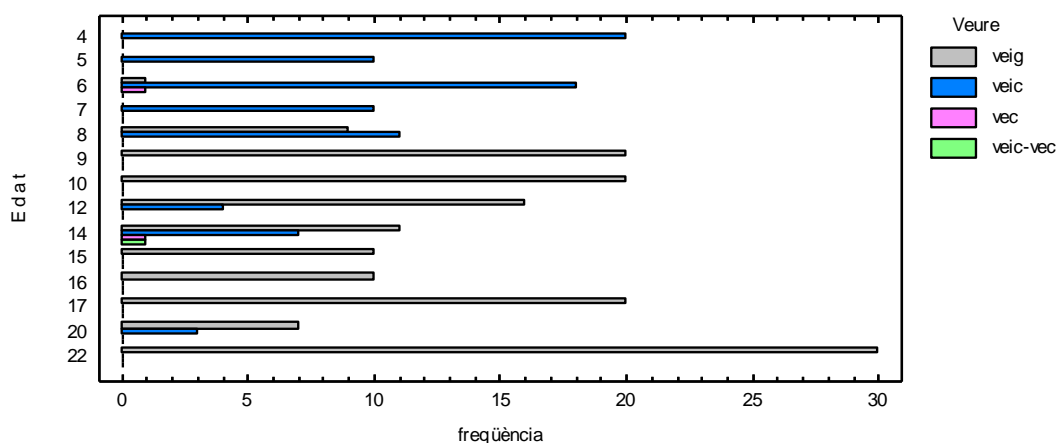

Figura 4.2.1.1.c. La variació segons la variable edat en 1[-pl] del present d'indicatiu del verb *veure*

Raó-F: 12,12 / Valor-P: 0,0000

A partir dels resultats il·lustrats en les figures anteriors, s'observa que, en general, els nens petits (4-7 anys) tendeixen a fer servir les formes velaritzades; i, a partir dels 8 anys, l'ús de les formes estàndard és predominant. Cal tenir en compte, però, que es dibuixa un patró curvilini en els informants de 8 a 10 anys, de 12 a 14, on trobem més usos de les formes velaritzades i de 15 endavant, en què les formes velaritzades no són tan freqüents.

4.2.1.1.2. Resultats obtinguts en el qüestionari (present de subjuntiu)

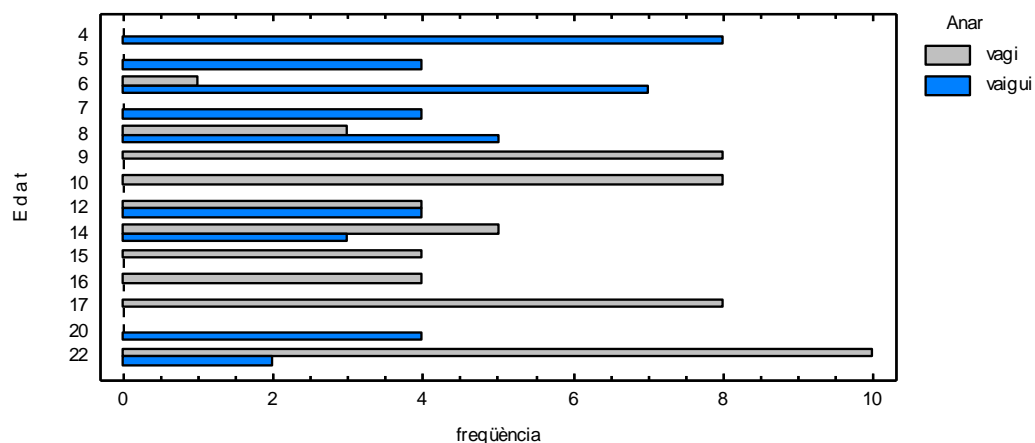

Figura 4.2.1.1.2a. La variació segons la variable edat en el present de subjuntiu del verb *anar*

Raó-F: 11,56 / Valor-P: 0,0000

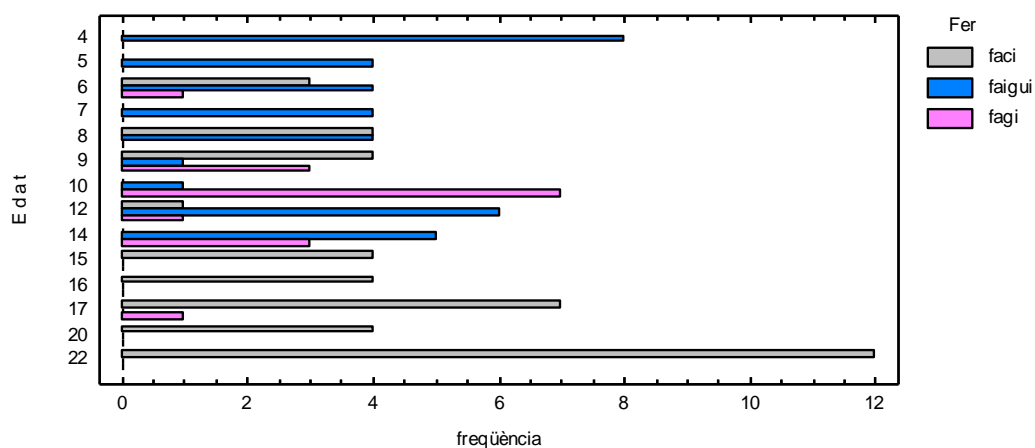

Figura 4.2.1.1.2b. La variació segons la variable edat en el present de subjuntiu del verb *fer*

Raó-F: 9,41 / Valor-P: 0,0000

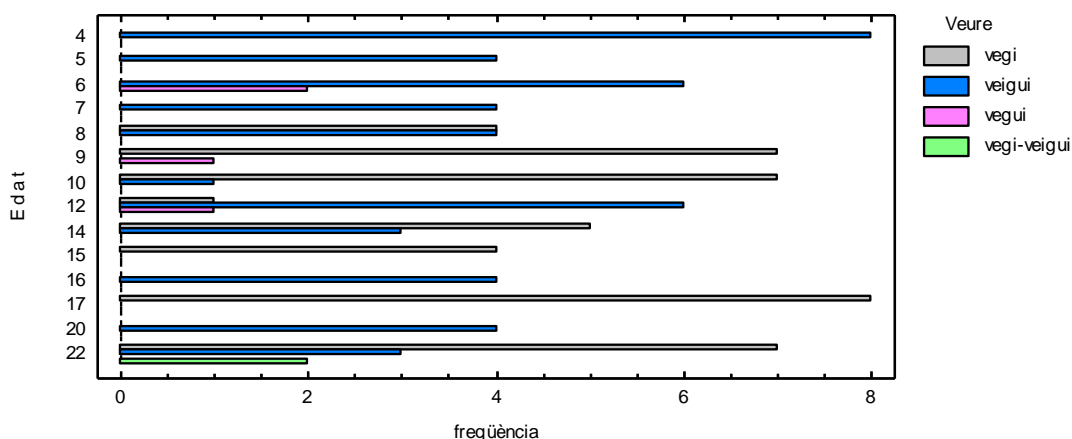

Figura 4.2.1.1.2c. La variació segons la variable edat en el present de subjuntiu del verb *veure*

Raó-F: 2,58 / Valor-P: 0,0048

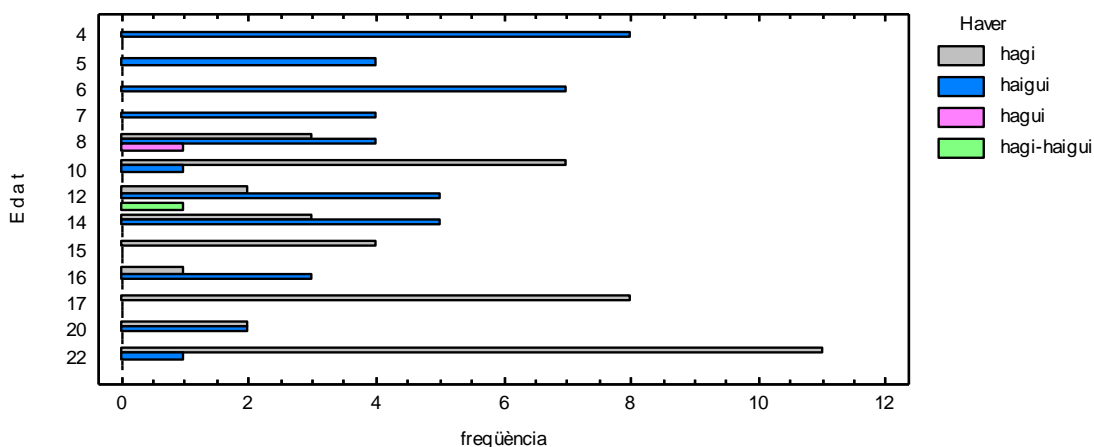

Figura 4.2.1.1.2d. La variació segons la variable edat en el present de subjuntiu del verb *haver*³⁶

Raó-F: 4,24 / Valor-P: 0,0000

A diferència del patró observat en els resultats del present d'indicatiu, en el cas del present de subjuntiu no hi ha un patró en què s'il·lustri, clarament, la incidència de la variable edat en la variació morfofonològica del segment velar. Segurament, podem parlar de variació lliure en el subjuntiu (veg. §5).

Així les coses, la majoria d'informants, independentment del grup generacional a què pertanyin, tendeixen a fer més ús de les variants velaritzades en el present de subjuntiu que en el present d'indicatiu, especialment en els verbs *veure* i *haver*.

³⁶ Els informants de 9 anys no apareixen en aquest gràfic perquè no van saber respondre les formes demanades del PS del verb *haver*.

4.2.1.2. La variació verbal segons la variable gènere

L'anàlisi estadística de les dades mostra que el gènere també incideix en la variació del fenomen.³⁷ En les figures que hi ha a continuació s'il·lustra quines variants fa servir més cada gènere.

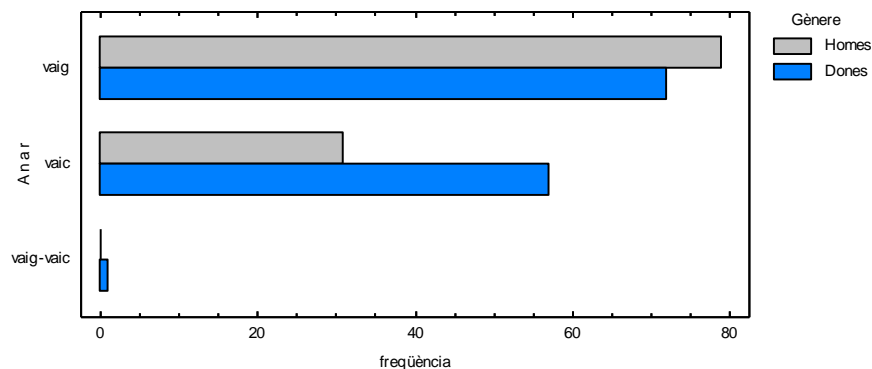

Figura 4.2.1.2a. La variació segons la variable gènere en 1[-pl] del present d'indicatiu del verb *anar*

Raó-F: 7,23 / Valor-P: 0,0077

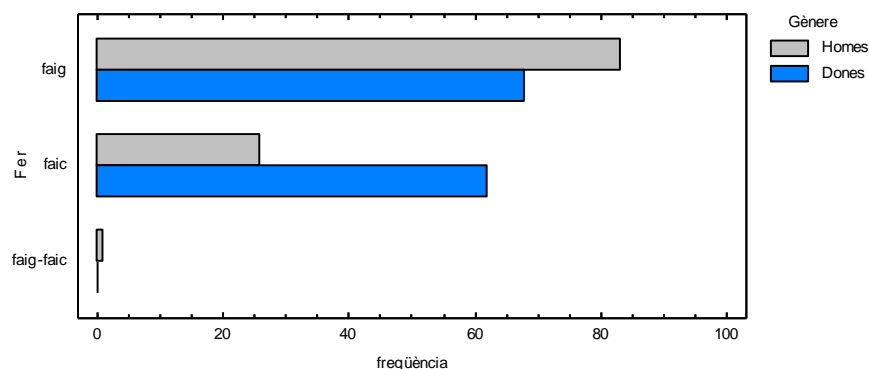

Figura 4.2.1.2b. La variació segons la variable gènere en 1[-pl] del present d'indicatiu del verb *fer*

Raó-F: 7,23 / Valor-P: 0,0077

³⁷ Només es mostren els resultats del qüestionari del present d'indicatiu perquè els resultats obtinguts en el qüestionari del present de subjuntiu i en la conversa semidirigida no han estat significatius.

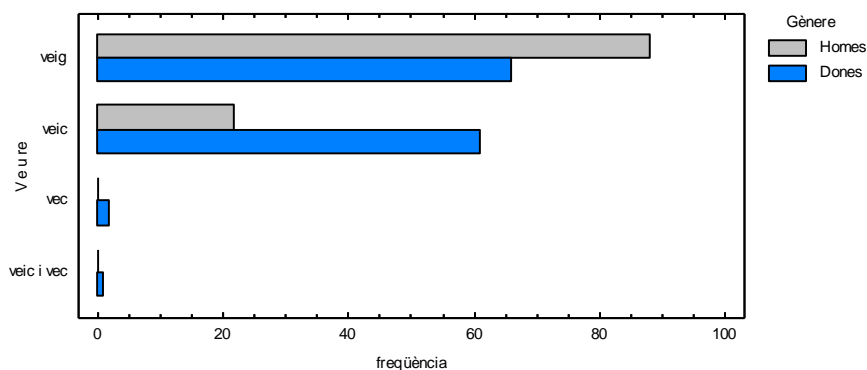

Figura 4.2.1.2c. La variació segons la variable gènere en 1[-pl] del present d'indicatiu del verb *veure*

Raó-F: 18,68 / Valor-P: 0,0000

D'acord amb les figures anteriors, existeix una correlació entre les formes velaritzades del tipus *vaic*, *faic* i *veic* i el gènere atesa la diferència significativa que observem entre homes i dones. Mentre que els homes sembla que tendeixen a fer ús de les formes verbals estàndard sense velarització, les dones fan servir les formes verbals velaritzades o alternen més freqüentment ambdues variants verbals.

Segons els resultats estadístics, *haver* és l'únic verb que no presenta variació en relació amb el gènere. No obstant això, en la Figura 4.2.1.2d s'il·lustra que les dones són les úniques que fan servir la variant velaritzada *haic*, d'ús poc freqüent a Manresa.

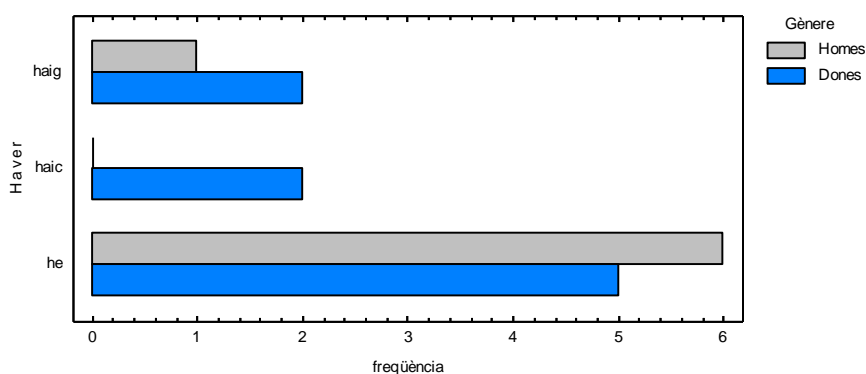

Figura 4.2.1.2d. La variació segons la variable gènere en 1[-pl] del present d'indicatiu del verb *haver*

Raó-F: 1,27 / Valor-P: 0,2782

4.2.1.3. La variació verbal segons les variables edat i gènere

Per tal d'observar amb més detall la variació del segment velar en els verbs analitzats, s'ha analitzat conjuntament la incidència de les variables edat i gènere en els verbs *anar*, *fer* i *veure*.³⁸

Les dades permeten agrupar els verbs *anar* i *fer* en el sentit que s'observa un mateix comportament entre dones i homes de la mateixa edat:

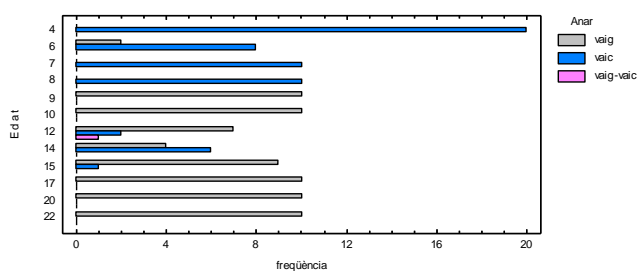

Figura 4.2.1.3a. *Anar* (dones)

Raó-F: 10,10 / Valor-P: 0,0000

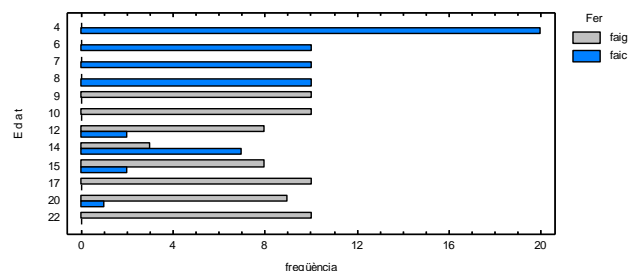

Figura 4.2.1.3b. *Fer* (dones)

Raó-F: 45,38 / Valor-P: 0,0000

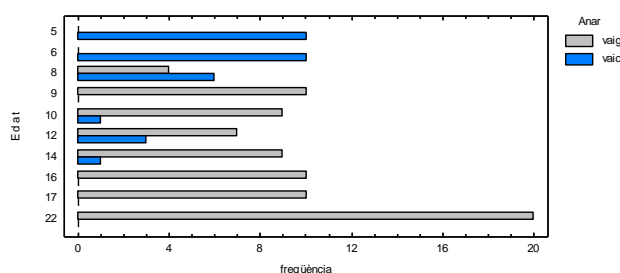

Figura 4.2.1.3c. *Anar* (homes)

Raó-F: 28,15 / Valor-P: 0,0000

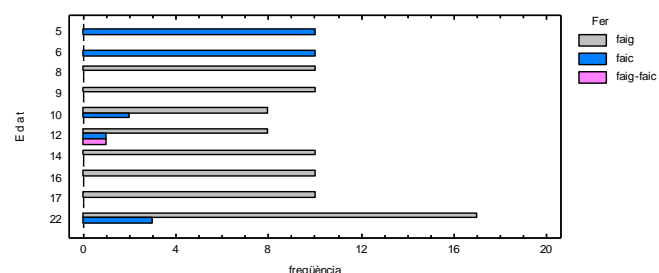

Figura 4.2.1.3d. *Fer* (homes)

Raó-F: 6,58 / Valor-P: 0,0000

Les dones presenten molta variació segons l'edat: de 4 a 8 anys, hi ha un ús elevat de la variant velar; de 9 a 10, l'ús és baix; de 12 a 14, la velarització és freqüent i, de 15 a 22, l'ús torna a ser baix. En els homes, de 5 a 6 anys la variant velar és força recurrent; de 8 a 12 és més variable i, de 14 a 22, és poc recurrent.

En el cas de *veure*, el patró és diferenciat dels altres verbs perquè els resultats obtinguts tant en dones com en homes són més homogenis (veg. les figures 4.2.1.3e i 4.2.1.3f):

³⁸ No s'ha tingut en compte el verb *haver* perquè no presenta resultats significatius.

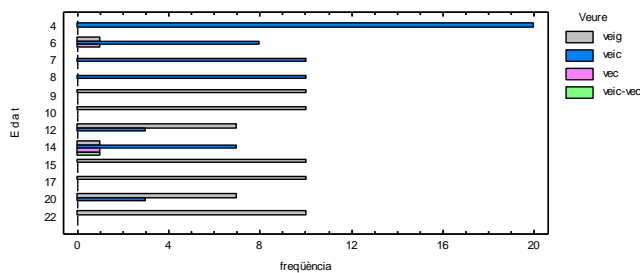

Figura 4.2.1.3e. *Veure* (dones)

Raó-F: 9,65 / Valor-P: 0,0000

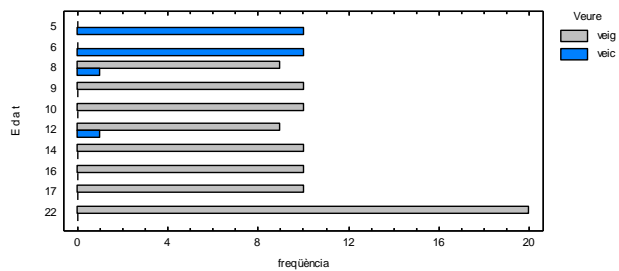

Figura 4.2.1.3f. *Veure* (homes)

Raó-F: 97,53 / Valor-P: 0,0000

S'observa que, en les dones de 4 a 8 anys, la variant velar apareix freqüentment i, de 9 a 22 anys, l'ús d'aquesta variant davalla significativament. Cal tenir en compte, però, una excepció en l'edat de 14 anys. Pel que fa als homes, de 5 a 6 anys l'ús del segment velar és elevat i, de 8 a 22 anys, és baix.

4.2.1.4. Resultats del test de percepció

En la part específica del test sobre la capacitat de detectar l'estranyament de les solucions [k] i [ɣ] en el PI i en el PS, respectivament, entre un 70% i un 83% dels informants enquestats no les consideren estranyes en cap dels verbs: *anar*, *fer* i *veure*.

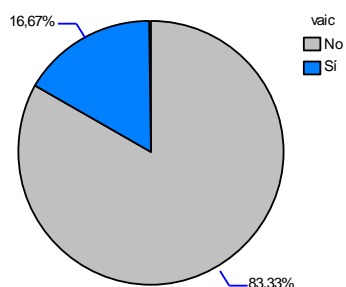

Figura 4.2.1.4a. Detecció de l'estranyament de la solució [k] en 1[-pl] del PI del verb *anar*

Amb relació a la part específica del test sobre la capacitat de discriminar les solucions estàndard i les solucions velaritzades, més de la meitat dels informants (entre un 54% i un 75%) discrimina les solucions anteriors.

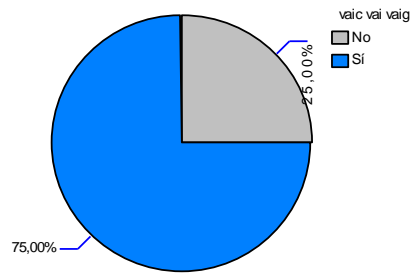

Figura 4.2.1.4b. Discriminació de les diferents solucions en 1[-pl] del PI del verb *anar*

Els resultats obtinguts en relació amb les valoracions dels parlants que han discriminat no s'han tractat atès que no han estat significatius. Tanmateix, a continuació presentem unes observacions qualitatives obtingudes a partir dels comentaris dels informants que poden entendre's com una descripció inicial a la subjectivitat dels parlants.

4.2.2. OBSERVACIONS QUALITATIVES

En el test de percepció s'observen tres valoracions subjectives bàsiques:

- a) Informants que fan servir les variants velaritzades (ex. *vaic*), però que declaren utilitzar només les variants estàndard (ex. *vaig*). L'informant 21, per exemple, que en la conversa semidirigida va fer servir les variants velaritzades, en acabar el qüestionari va dir a l'enquestadora: «parlo bé, eh?».
- b) Informants que no fan servir les formes velaritzades, però sí que declaren utilitzar-les.
- c) Informants que no fan ús de les formes velaritzades i, que a més, afirmen no fer-les servir, però que no troben estranyes les realitzacions amb el segment velar.

Amb relació a la consciència de la variació morfofonològica, els informants d'entre 17 i 22 anys són els qui tenen més consciència que a Manresa es diuen les formes *vaic*, *veic*, *faic*, *vaigui*, *faiguis*, etc. La informant 24 va dir que ella dubtava a l'hora de fer servir *vaig* o *vaic* perquè, tot i que sap que la primera és la normativa, també vol fer servir la segona perquè és un tret de Manresa i no el vol perdre. Quant als informants de les etapes de l'escriptura i de l'adolescència, si responien que la forma velaritzada és la que es fa servir a Manresa és perquè, és una paraula que senten a dir sovint o molt.

Quant a les variants desfricativitzades (ex. *vai*), alguns informants declaraven no haver-les sentit mai, mentre que d'altres van explicar que només les fan servir quan parlen ràpid. Una altra dada interessant és que dues informants de 17 i 23 anys van declarar que la variant *vec* era més d'«avis». Tanmateix, en els resultats de la producció aquesta variant era freqüent entre els informants adolescents.

Finalment, cal tenir present per a l'anàlisi de la incència de la variable gènere en la variació del fenomen (veg. §4.3.3.2), que els únics informants que van dir que la solució [k] no era correcta eren homes.

4.3. Discussió

El propòsit d'aquest apartat és interpretar els resultats descrits anteriorment des d'una perspectiva morfofonològica i sociolingüística per tal de donar compte de la variació del segment velar a Manresa.

4.3.1. LA TRIA DE L'AL·LORF VELARITZAT

Tal com hem apuntat anteriorment (veg. §1.2), l'anàlisi morfològica del segment velar que presentem no es proposa d'explicar l'origen de l'element velar final [k] ni d'aprofundir en l'estudi del seu valor morfològic en les formes verbals de 1[-pl] del PI i de 1[-pl], 2[-pl], 3[-pl] i 3[+pl] del PS dels verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver*.³⁹ L'objectiu d'aquest apartat és determinar quins factors interns a la llengua condicionen la realització del segment velar final [k].

Els verbs *anar*, *fer* i *veure* presenten dos al·lorms per a 1[-pl] del PI: /'bajg/ i /'baʒ/; /'fajg/ i /'faʒ/, i /'bejg/ i /'beʒ/, respectivament. Si la distribució dels al·lorms està condicionada per algun tret gramatical no fonològic, serà un cas d'al·lormia condicionada morfolèxicament. Aquest tipus d'al·lormia només afecta el verb *anar* perquè la tria de l'al·lorm /'bajg/ o /'baʒ/ pot estar determinada per l'ús lèxic o auxiliar del verb. Per contra, si la distribució dels al·lorms està condicionada fonològicament, serà un cas d'al·lormia externa.

D'acord amb els resultats observats a §4.1.3.3.2, no sembla que hi hagi un context fonològic adjacent que afavoreixi la realització de l'element velar final [k] en tots tres

³⁹ Una de les causes generals assenyalades per Pérez Saldanya (1998: 76-81) és la velarització analògica, en què es considera la velar com un signe de despalatalització (veg. §1.2.2).

verbs. El que ens condueix a prendre aquesta decisió és el fet controvertit que trobem en els resultats: d'una banda, el context que sembla condicionar més l'elecció de l'al·lomorfe velaritzat és el de mot següent començat en vocal neutra [ə], però només en els verbs *fer* i *veure*, ja que, en el cas d'*anar*, se selecciona l'al·lomorfe /'baʒ/ (70,83% - 17/24-). Tanmateix, en la conversa semidirigida la tria de l'al·lomorfe /'bajg/ davant de mot començat en vocal neutra [ə] sembla que es regularitza, ja que presenta uns percentatges de realització més alts que en el qüestionari.⁴⁰ D'altra banda, pel que fa al verb *anar*, si bé el context fonològic de mot següent començat en fricativa alveolar sonora sembla que és el context que afavoreix més la tria de l'al·lomorfe /'bajg/, el context de mot següent començat en fricativa alveolar sorda condiona, en canvi, la selecció de l'al·lomorfe /'baʒ/ (62,50% - 15/24-). Amb el verb *fer* ocorre el mateix: el context fonològic de mot següent començat en fricativa alveolar sonora és el segon context que afavoreix més la realització del segment velar (45,83% - 11/24-), mentre que el context de mot següent començat en fricativa alveolar sorda l'afavoreix menys (33,33% - 8/24-). No sembla raonable atribuir a l'oposició fonològica sorda/sonora la causa de la distribució dels al·lomorfs /'bajg/-'baʒ/ i /'fajg/-'faʒ/, respectivament. Així, doncs, sembla que la tria de l'al·lomorfe velaritzat no és un cas d'al·lomorfia externa, ja que no hi ha cap context específic associat a cada al·lomorfe.

Insistent encara més en els contextos fonològics, en el capítol 1 (veg. nota 7) hem assenyalat que Adam (2013: 33) comenta la possibilitat de considerar el segment velar final [k] com una epèntesi ("epítesi", en terminologia de l'autora) i no només com una extensió velar morfològica perquè, en el seu estudi, les formes verbals esmentades alternen amb formes del tipus *fai*, *vai*, etc. En aquest treball, el segment velar final [k] no pot ser considerat epentètic per tres raons: primera, perquè, a diferència de les dades recollides en Adam (2006), les formes *vaic*, *faic* i *veic* no alternen amb les formes *vai*, *fai* i *vei*; segona, perquè el context fonològic de mot següent començat en vocal no ha obtingut uns percentatges més alts de realització del segment velar, i, última, si l'element velar final [k] es considera epentètic, no pot ser considerat també extensió

⁴⁰ Per al verb *anar*: *vaig* (40% - 8/20-); *vaic* (40% - 8/20-); alternança *vaig~vaic* (15% - 3/20-); alternança *vaig~vai* (5% - 1/20-).

velar, és a dir, un element morfològicament pertinent i independent de l'arrel i dels afixos flexius.

Des d'un punt de vista lèxic, tornem a trobar una contradicció en el verb *anar*: mentre que en el qüestionari s'observa una tendència a fer servir la variant velaritzada quan l'ús del verb és lèxic, en la conversa semidirigida sembla que es tria l'al·lomorfe /'bajg/ per a l'ús auxiliar del verb i l'al·lomorfe /'baʒ/ per a l'ús lèxic.⁴¹ Amb tot, tant en un context com en un altre es fa servir una sola forma per a ambdós usos. D'aquesta manera, la distribució dels al·lomorfs /'bajg/ i /'baʒ/ tampoc sembla estar condicionada morfològicament.

Si la distribució dels al·lomorfs de 1[-pl] del present d'indicatiu no està condicionada fonològicament ni morfològicament, aquest és un cas, doncs, d'al·lomorfa morfològica lliure. Aquest tipus d'al·lomorfa «incluye los casos en los que una unidad gramatical presenta formas subyacentes distintas sin que la aparición de una u otra esté condicionada por ningún factor [...] La selección de cada input, pues, se realiza de manera aleatoria» (Lloret 2009: 141). Tot i així, l'autora assenyala que, en estudis recents, per a casos similars l'estudi més aprofundit dels fets amb l'ús de corpus més amplis ha aconseguit establir, en alguns casos, l'existència de factors geogràfics, gramaticals i socials que poden explicar la distribució dels al·lomorfs. En l'apartat següent analitzem si els factors externs (edat, gènere, classe social i context) poden condicionar la variació morfofonològica del segment 'extensió' estudiat.

4.3.2. RELACIONS INTERPARADIGMÀTIQUES I INTRAPARADIGMÀTIQUES EN EL PRESENT DE SUBJUNTIU

Amb relació al present de subjuntiu, hi ha una sèrie de canvis analògics que intervenen en l'aparició del segment velar en les formes de 1[-pl], 2[-pl], 3[-pl] i de 3[+pl]. Aquests canvis són, d'una banda, interparadigmàtics i, d'altra, intraparadigmàtics (Pérez Saldanya&Vallès 2005: 210). Pel que fa als primers, converteixen un verb que,

⁴¹ Convé remarcar que en la conversa semidirigida es va recollir la variant /'baj/ quan l'ús del verb *anar* era auxiliar. Per contra, quan l'ús d'*anar* és lèxic, tant en el qüestionari com en la conversa es manté el segment [k] final de la variant velaritzada. Una explicació a aquest fet podria ser que els parlants associen la marca de primera persona amb el segment [k] i, per això, en la parla ràpida l'element velar cau quan l'ús del verb és auxiliar i es manté quan és lèxic. Pérez Saldanya (1998: 74) assenyala que, en alguns dialectes del català, el segment velar ha assolit el valor morfosintàctic de marca de primera persona i, també, de subjuntiu.

originàriament no era velar, en velar. I, pel que fa als segons, converteixen formes verbals que, originàriament no eren velars, en formes verbals velaritzades.

D'acord amb els resultats obtinguts en el qüestionari del PS, els verbs *veure* i *haver* són els que presenten més formes velaritzades. Si tenim en compte, d'una banda, la semblança formal entre els verbs *veure* i *beure* i, d'una altra, que el segon és de la classe II [+ext], sembla raonable pensar que les formes verbals velaritzades de 1[-pl] del PI i de 1[-pl], 2[-pl], 3[-pl] i de 3[+pl] del PS del verb *veure* són producte d'una analogia local entre ambdós verbs. El verb *beure*, que presenta el segment velar en 1[-pl] del present d'indicatiu (*bec*), en el present de subjuntiu (*begui*, *beguis*, *begui...*), en l'imperfet de subjuntiu (*begués*, *beguessis*, *begués...*) i en el participi (*begut*), actua com a model. Per aquest motiu en el verb *veure* trobem variants sense iod a l'arrel tant en el PI (*vec*) com en el PS (*vegui* i *veguis*). Fixem-nos que aquestes formes són homòfones a les del verb *beure* (*bec*, *begui* i *beguis*, respectivament). Tanmateix, en el PS predominen les formes verbals velaritzades amb l'arrel /'bej/. El fet que explicaria la iod en l'arrel d'aquestes formes verbals és la 1[-pl] del PI: *veic*. D'aquesta manera, també tindríem una relació intraparamètrica: la forma verbal velaritzada de 1[-pl] del PI escampa la iod de l'arrel sobre les formes del present de subjuntiu (ex. *veigui*).

Quant al verb *haver*, s'ha de tenir present que, a diferència de la resta de verbs, «compta amb una doble extensió: la minoritària /ʒ/, i la regular /g/ al participi –[ə'gut]–, a l'imperfet de subjuntiu –[ə'ges]–, opcionalment a 1,2[+pl] del present de subjuntiu –[a'ʒim]~[ə'ʒem]– i en la forma alternativa del condicional, [ə'gerə]» (Perea 1997: 74).

Si formes com les de l'imperfet de subjuntiu presenten el segment velar (ex. *hagués*), això podria provocar que el procés analògic intraparamètric fos en sentit oposat; en altres paraules, que el segment velar de l'imperfet de subjuntiu (ex. *hagués*) s'escampés sobre el present de subjuntiu i, posteriorment, sobre la 1[-pl] del present d'indicatiu. Els resultats obtinguts recolzen aquesta possible hipòtesi perquè, d'una banda, en el PS hem trobat la forma *haguis*, malgrat que *haiguis* és la variant predominant. D'altra banda, en la 1[-pl] del PI del verb *haver* no és freqüent l'ús de la forma velaritzada entre els informants enquestats (12,50%) i, per tant, és possible que les formes velaritzades de PS, que tenen un percentatge d'ús més elevat, hagin estès el segment velar sobre la 1[-pl] del PI. Tanmateix, si només es tingués en compte la influència de les formes de l'imperfet de subjuntiu, no es podria donar compte de la iod que trobem en l'arrel de les

formes del PS. D'aquesta manera, també sembla raonable pensar que les formes del PS del verb *veure* velaritzat han estès la iod de l'arrel (i, possiblement, també el segment velar) sobre les formes del PS del verb *haver*; i, al seu torn, les formes verbals del PS, com ara *haigui*, l'han estès sobre la primera persona del present d'indicatiu (ex. *haic*).

Finalment, les formes velaritzades del PS dels verbs *anar* (ex. *vaigui*) i *fer* (ex. *faigui*) també es veurien afectades per aquestes relacions analògiques interparadigmàtiques. En ambdós verbs, la iod de l'arrel de les formes velaritzades del PS es podria explicar, com en el cas de *veure*, a partir de la forma verbal de 1[-pl] de PI, ja que les formes del PI *vaic* i *faic* tenen un freqüència d'ús elevada.

Les relacions interparadigmàtiques i intraparadigmàtiques en el present de subjuntiu descrites anteriorment es poden esquematitzar amb la figura següent:

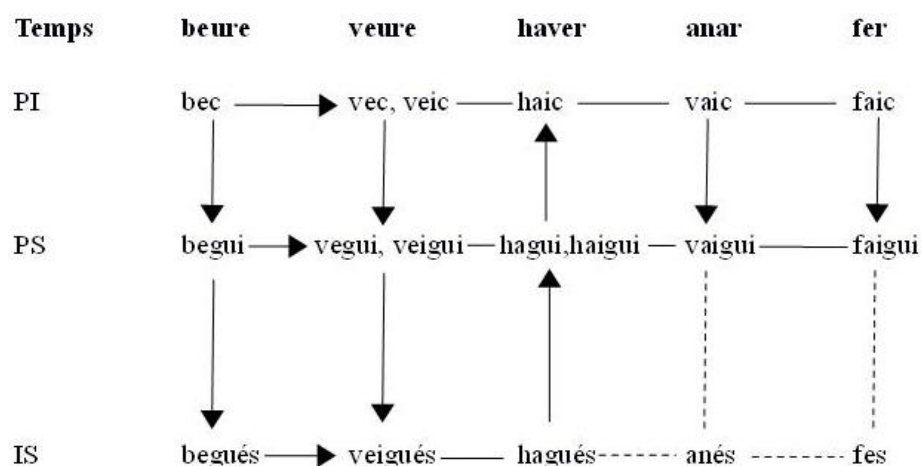

Figura 4.3.2. Relacions interparadigmàtiques i intraparadigmàtiques en el present de subjuntiu (basada en Pérez Saldanya 1998: 77)

En la Figura 4.3.2, les relacions interparadigmàtiques estan simbolitzades amb les fletxes horitzontals i les relacions intraparadigmàtiques amb les fletxes verticals. Les línies contínues representen que entre els verbs podria haver-hi relacions interparadigmàtiques i, quant a les línies discontinúes, indiquen que no hi ha cap relació entre els verbs. Aquesta figura esquematitza unes possibles relacions interparadigmàtiques i intraparadigmàtiques, ja que, tal com assenyala Pérez Saldanya (1998: 77), «el procés d'extensió analògica de la velar té un caràcter complex» i, per aquest motiu, es fa difícil saber, en alguns casos, quines formes o quins verbs han estès el segment velar o la iod sobre la resta de formes i verbs.

4.3.3. INTERPRETACIÓ SOCIOLINGÜÍSTICA DE LES DADES

En l'apartat 4.3.1 hem vist que la distribució dels al·lomorfs de 1[-pl] del present d'indicatiu no està condicionada per factors interns a la llengua. En aquest estudi, l'edat i el gènere són les principals variables socials que incideixen en la variació morfofonològica del segment 'extensió' estudiat, principalment en el present d'indicatiu. Tot seguit, presentem els patrons sociolingüístics establerts en l'anàlisi sociomorfològica. Convé destacar que el context comunicatiu també té un rol molt important en aquest estudi (veg. §4.3.3.3).

4.3.3.1. La incidència de la variable edat

L'edat és una de les variables socials que més incideix en la variació morfofonològica del segment velar, atès que en els parlants de 4 a 7 anys l'ús de les formes velaritzades del PI⁴² és superior que en els parlants de 8 a 22 anys.

Grups generacionals	Conversa	Qüestionari
a) De 4 a 7 anys	v. velaritzades	v. velaritzades
b) De 8 a 11 anys	v. velaritzades ~ v. estàndard	
c) De 12 a 16 anys	v. velaritzades	v. velaritzades ~ v. estàndard
d) De 17 a 22 anys	v. velaritzades	v. estàndard

Taula 4.3.3.1. Les variants velaritzades i estàndard en relació amb els grups generacionals

A partir de la taula anterior, observem que el canvi lingüístic es produeix entre l'etapa de la preescriptura i la de l'escriptura; en altres mots, entre els 7 i 8 anys. Els nens de 4 a 7 anys usen només les formes velaritzades perquè la seva llengua no està encara sotmesa a influències d'instrucció. La llengua natural dels parlants «és un reflex de la situació sociocultural de cada família» (Carrera-Sabaté 2002: 91).

Tal com assenyala Carrera-Sabaté (2002: 166), «els informants sotmesos a la pressió dels models escolars i a l'aprenentatge de les habilitats lectoescriptores (nens de 6 a 13 anys sobretot) desenvolupen les seves relacions comunicatives a l'entorn de les formes de l'estàndard [...]». Per aquesta raó els informants de 8 a 11 anys enquestats en aquest treball alternen formes velaritzades i formes estàndard tant en el qüestionari com en la conversa semidirigida. Convé destacar, però, que en els primers anys de l'educació primària (cicle inicial), les formes velaritzades encara són predominants i, per això, hem inclòs els informants de 7 anys en l'etapa anterior (preescriptura). No és fins als 9 anys (cicle mitjà) –etapa en què la lectura i l'escriptura estan més consolidades que en l'etapa

⁴² Tenint en compte que l'edat no és una variable social que incideixi en la variació morfofonològica del segment 'extensió' en PS (veg. §4.2.1.1.2), en aquesta secció només es pren en consideració el PI.

anterior— que els nens fan més ús de les formes de l'estàndard que de les velaritzades perquè «la educación es un factor influyente, que sin duda contribuye a la estigmatización de la variante [x] y a su condición de estereotipo sociolingüístico» (Silva-Corvalán 2001: 103).

De 12 a 16 anys, els informants tornen a fer servir formes verbals velaritzades. Citant Silva-Corvalán (2001: 102), «el grupo de edad que más propende a diferenciarse lingüísticamente es el de los adolescentes, quienes se identifican con su grupo esencialmente por medio del uso de vocabulario y expresiones propias de ellos y de su tiempo».⁴³ A banda d'això, Kirham&Moore (2013: 280) assenyalen que l'adolescència «marks a time in which individuals seek to differentiate themselves from the adjacent life stage of childhood and adulthood». Per aquesta raó, en un context formal, les alternances del tipus *vaic~vaig* són més freqüents en l'etapa de l'adolescència que en l'etapa anterior, la de l'escriptura, i la posterior, la de la postadolescència.

En els informants de 17 a 22 anys s'estableix un context determinat per a cada variant: les variants velaritzades es fan servir en un context menys formal (conversa semidirigida) mentre que les variants de l'estàndard s'utilitzen en un context formal (qüestionari). En aquesta edat els parlants ja són conscients «de la significación social de su propio modo de hablar y del de los demás, así como de los usos prestigiosos» (Moreno Fernández 1998: 43).

4.3.3.2. *La incidència de la variable gènere*

Segons Labov (1972: 243), «in careful speech, women use fewer stigmatized forms than men and are more sensitive than men to the prestige pattern». L'autor especifica que aquest patró és més marcat en les dones que pertanyen a la classe social mitjana baixa. En aquest treball la classe sociocultural a què pertanyen les dones no es té en compte perquè, en l'anàlisi estadística, s'ha observat que aquest factor extern no incideix en la variació del fenomen. Però, el gènere, l'altra variable social, sí que incideix almenys en la variació morfofonològica del segment 'extensió' en 1[-pl] del present d'indicatiu. A diferència del que assenyala Labov (1972), entre d'altres, en aquest estudi les dones tendeixen a fer més ús de les variants velaritzades que els homes (veg. §4.2.1.2).

⁴³ A Manresa sembla que els adolescents no només es diferencien en relació amb la llengua oral sinó amb la llengua escrita: en contextos informals, com ara el Facebook o Whatsapp, escriuen les formes velaritzades *vaic* o *vaik*.

Silva-Corvalán (2001: 97-98) indica, d'una banda, que les dones es corregeixen molt més que els homes en contextos formals malgrat que en la parla informal es consideren com les impulsores d'una variant innovadora. D'altra banda, assenyala que les dones no acostumen a iniciar el canvi lingüístic. En aquest treball es refuten aquestes dues indicacions perquè, en un context informal (conversa semidirigida), no hi ha diferències entre homes i dones, ja que ambdós gèneres fan servir les formes verbals velaritzades. Per contra, en un context formal, les dones mantenen més les formes velaritzades mentre que els homes tendeixen a utilitzar les variants de l'estàndard. Quant a la segona indicació, si bé a §1 (veg. nota 1) hem apuntat que la forma *haic* no s'ha observat a Manresa, dues informants de 8 i 14 anys van donar com a resposta aquesta variant en el qüestionari, mentre que els homes responien les formes estàndard *he* i *haig*.

Així les coses, la conducta observada en les dones de la mostra respon al fenomen anomenat prestigi encobert: fan ús de formes prestigioses no-estàndard que, en aquest cas, són les formes velaritzades, especialment les de 1[-pl] del PI. Els resultats obtinguts tant en la producció com en la percepció recolzen l'afirmació anterior. Les dones, sobretot les de l'etapa de la postadolescència, són conscients que, dins de la varietat del català central, les formes *vaic*, *faic* i *veic* són característiques de Manresa i, que en altres localitats, com ara Barcelona, no s'utilitzen. El fet de voler diferenciar-se de Barcelona podria ser una de les raons que explicaria el major grau de conscienciació de les dones en relació amb la velarització d'aquestes formes. Observem, però, que en el present de subjuntiu no hi ha diferències entre homes i dones. Tot i que en el test de percepció els informants declaren que les formes velaritzades del PS també es diuen a Manresa, aquestes formes no estan tan arrelades a la ciutat com les formes del tipus *vaic*, *faic* i *veic* (veg. §5).

4.3.3.3. *El context*

En la variació estilística,⁴⁴ els factors personals i els no personals –en terminologia d'Allan Bell– reforcen de manera diferent la formalitat o la informalitat del discurs (Moreno Fernández 1998: 100). En aquest apartat, però, per qüestions d'extensió, només fem referència al tema, element que trobem dins del factor comunicatiu del discurs.

⁴⁴ Payrató (2003) també anomena les varietats estilístiques varietats funcionals, contextuals, registres, estils, etc.

A partir dels treballs de Labov, s'ha demostrat que hi ha temes que afavoreixen la formalitat i, d'altres, que afavoreixen varietats menys formals. Quant a la conversa semidirigida, els temes quotidians, com ara les activitats de lleure, l'explicació d'alguna anècdota del passat o d'alguna Festa Major de Manresa, etc., afavoreixen la informalitat del discurs i, consegüentment, l'ús de les formes verbals velaritzades. En la conversa semidirigida el parlant centra més l'atenció en el contingut de la resposta que en la forma. Hi ha autors que consideren que en la parla informal les dones utilitzen més les formes col·loquials i tradicionals que els homes (veg. Carrera-Sabaté 2002: 168 i Silva-Corvalán 2001: 97, entre d'altres). Per contra, en aquest treball cap factor social incideix en la variació del fenomen en un context menys formal (conversa semidirigida). Convé recordar, però, que en aquest context es va recollir la variant *vai* i que, en el test de percepció, dos informants de l'etapa de la postadolescència van declarar que fan servir aquesta forma en la parla ràpida.⁴⁵

En el qüestionari el parlant centra l'atenció en la forma verbal que se li demana. Per aquesta raó, en aquest context més formal, entren en joc els factors socials de l'edat i el gènere (veg. §4.3.3.1 i §4.3.3.2, respectivament).

⁴⁵ Els informants van especificar que, quan parlen de pressa, es “mengen” la velar [k] de la forma *vaic* o l'africada [tʃ] de la forma *vaig*.

5. CONCLUSIONS

L'estudi de la variació morfofonològica i social del segment velar /g/ en temps aparent a Manresa no s'havia realitzat en cap treball anterior. Si bé s'han realitzat diferents estudis morfològics dedicats a l'anàlisi del segment velar que trobem en alguns verbs de la classe II, en cap d'aquests s'han tractat les formes velaritzades del PI i del PS dels verbs irregulars *anar*, *fer*, *veure* i *haver*.⁴⁶ Convé tenir present que les conclusions s'han extret a partir de l'anàlisi de la mostra estudiada en aquest treball; de manera que les tendències observades només seran aplicables als informants de la nostra mostra.

Les dues novetats que presenta aquest treball en relació amb el d'Adam (2006), en què es van recollir les formes velaritzades del PI i del PS dels verbs irregulars *anar*, *fer*, *veure* i *haver* en les comarques del nord de la varietat central, és que, d'una banda, s'han enquestat informants joves (de 4 a 22 anys) i, d'altra banda, s'ha estudiat la realització del segment velar en diferents contextos fonològics adjacents.

Aquest treball partia de la hipòtesi principal que l'aparició del segment velar /g/ en la primera persona del present d'indicatiu i en algunes formes del present de subjuntiu dels verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver* és un fenomen lingüístic estès i molt viu entre la població jove de Manresa. Els resultats obtinguts en l'anàlisi han verificat aquesta hipòtesi, tot i que l'aparició del segment velar depèn, a partir dels 8 anys, del context comunicatiu. Haver recollit les dades mitjançant una entrevista semidirigida i un qüestionari ens ha permès comprovar que la formalitat del discurs incideix en la variació del fenomen, tal com havíem assenyalat en una de les hipòtesis secundàries (veg. §1.5). Mentre que els nens de 4 a 7 anys fan ús de les formes velaritzades tant en un context formal (qüestionari) com en un de menys formal (conversa semidirigida), els informants de 8 a 22 anys fan servir les variants estàndard en un context formal (qüestionari) i, les velaritzades, en un de menys formal (conversa semidirigida). Convé, però, fer un parell de remarques: pel que fa als informants de 8 a 11 anys, en haver entrat en contacte amb la llengua estàndard, no només fan ús de les formes estàndard en el qüestionari sinó en la conversa semidirigida. Tanmateix, en la majoria d'ocasions les variants estàndard apareixien en casos d'alternança amb les variants velaritzades. Quant als informants adolescents, les formes estàndard alternen amb les velaritzades en el qüestionari. L'alternança que té lloc tant en l'etapa de l'escriptura com en la de l'adolescència no és producte del mateix comportament lingüístic: els nens de 8 a 11 anys alternen les

⁴⁶ Pérez Saldanya (1998) i Wheeler (2002) només fan referència a la forma *faic*.

formes velaritzades amb les estàndard perquè la seva llengua està sotmesa a la pressió de l'escolarització, mentre que l'alternança entre les diferents formes d'aquests verbs que té lloc en els adolescents és producte de la voluntat que té aquest grup generacional de voler diferenciar-se de la resta de grups. En darrer lloc, amb relació a la subjectivitat dels parlants sobre el fenomen lingüístic estudiat, s'ha corroborat que els parlants més grans (de 17 a 22 anys) tenen més consciència lingüística sobre la variació morfofonològica del segment velar. Més encara, l'anàlisi ha aportat una dada no prevista en l'inici del treball: les dones tenen més consciència lingüística sobre l'ús de les formes velaritzades que els homes o, almenys, ho posen de manifest en els comentaris provinents del test de percepció.

En el terreny de la morfofonologia hem constatat que la variació morfofonològica del segment 'extensió' no està determinada per factors interns, ja que en l'anàlisi s'ha comprovat que la distribució dels al·lomorfs de 1[-pl] del present d'indicatiu no està condicionada fonològicament ni morfològicament, sinó que es tracta d'un cas d'al·lomorfa morfològica lliure. En no haver-hi cap context fonològic adjacent associat a cap al·lomorf, també hem descartat, per al nostre treball, la possibilitat de considerar el segment velar final [k] epentètic, tal com ho proposa Adam (2003) per al seu estudi. Més encara, tampoc es pot considerar epentètic si el considerem com una extensió velar, un element morfològicament pertinent i independent de l'arrel i dels afixos flexius element morfològic.

Amb relació a l'aparició del segment velar en els verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver*, hem observat que apareix en tots els verbs en la mateixa mesura. No obstant això, en el qüestionari del present de subjuntiu hem constatat que el segment 'extensió' tendeix a aparèixer més en els verbs *veure* i *haver*. A §4.3.2 hem argumentat que, en el cas del verb *veure*, l'elevada freqüència d'aparició del segment velar podria ser producte de la semblança formal entre aquest verb i *beure*, model de la classe II [+ext]. I, en el cas d'*haver*, perquè, a banda de l'extensió /3/, també compta amb l'extensió /g/, que és la regular: *hagut* (participi), *hagués* (imperfet de subjuntiu), etc. En el present de subjuntiu també hem comprovat que el segment velar /g/ es distribueix entre 1[-pl], 2[-pl], 3[-pl] i 3[+pl] d'una manera força homogènia.

Des de la perspectiva social hem comprovat que els factors externs de tipus social incideixen en la variació morfofonològica del segment velar, especialment l'edat i el

gènere. En aquest estudi hem descartat la classe sociocultural perquè aquest factor social no incideix en la variació del fenomen.

Amb relació a l'edat, que és el factor social que més condiciona la distribució dels al·lomorfs, sembla que el canvi lingüístic comença a partir dels 8 anys perquè els nens de 4 a 7 anys són els qui utilitzen més les variants velaritzades, independentment de la formalitat del discurs, ja que la seva llengua encara no està sotmesa a les normes de l'estàndard. Amb tot, convé remarcar que, en un context menys formal, la resta d'informants, sobretot els adolescents (de 12 a 16 anys) i els postadolescents (de 17 a 22 anys), utilitzen sobretot les variants velaritzades com un tret que identifica el seu grup generacional, pel que fa als adolescents, i, com un tret que caracteritza els parlants de Manresa i del Bages, pel que fa als postadolescents.

En relació amb el gènere, en l'anàlisi hem constatat que hi ha una tendència que assenyalava que les dones tendeixen a fer un ús més elevat de les formes velaritzades que els homes, especialment en un context formal. A diferència del que s'ha dit en la bibliografia de la sociolingüística (Labov, Trudgill, Silva-Corvalán, De los Heros Diez Canseco, entre d'altres), sembla que les dones de la mostra estudiada utilitzen les formes de prestigi encobert perquè, tal com hem observat a §4.3.3.2, tenen més consciència del fenomen de la velarització a Manresa: són conscients que les formes *vaic*, *faic* i *veic* diferencien els parlants de Manresa dels parlants de la resta de localitats de la varietat central, especialment de Barcelona. També convé tenir present que, en aquest estudi, cap altra variable, com ara la classe sociocultural, incideix en el gènere, ja que tant els informants d'un gènere com de l'altre tenen estudis i viuen al nucli urbà de Manresa.

Finalment, un altre aspecte que convé destacar és que en el PI i en el PS no incideixen els mateixos factors externs. Mentre que la variació morfofonològica del segment velar en el PI es veu condicionada per l'edat i el gènere, en el PS tenim variació lliure. Aquesta variació lliure es podria explicar pel fet que el PS és un temps verbal menys recurrent que el PI. El subjuntiu és un mode verbal que expressa incertesa, dubte, desig, voluntat, etc. També cal tenir present que, en el test de percepció, els parlants s'identifiquen més amb 1[-pl] del present d'indicatiu (*vaic*, *faic* i *veic*) que amb les formes verbals del PS (ex. *vaigui*, *faigui*, *veigui* i *haigui*). Una explicació possible podria ser que el segment velar /g/ té una extensió dialectal més àmplia en el PS que en el PI. En algunes comarques de la varietat nord-occidental trobem formes com ara

[^hbajye], [^hbajye], [^hbajyo], [^hbajya] i [^hbajyi] per a 1[-pl] del PS, però no trobem [^hbajk] per a 1[-pl] del PI. No observem la correlació entre PI i PS observada en la nostra mostra.

De la mateixa manera, s'han detectat aspectes en el desenvolupament del treball que es podrien millorar també en futurs estudis. Un d'aquests és la necessitat d'estudiar amb més detall la 1[-pl] del PI del verb *haver*. A banda d'incorporar en l'estudi la perífrasi verbal *haver de*, seria bo incloure-hi, també, les formes del perfet d'indicatiu (ex. *he cantat*) a fi de comprovar si els al·lomorfs *haig* i *haic* també es fan servir en aquest temps o només en la perífrasi. Un altre aspecte que seria interessant tenir en compte és analitzar una mostra d'informants més gran. Si s'augmentés la mostra, es podria comprovar si les tendències observades en aquest estudi es podrien aplicar a la resta de la població jove de Manresa. Finalment, des d'un punt de vista geolingüístic, aquest estudi es podria realitzar en altres municipis del Bages (Santpedor, Sant Fruitós de Bages, Navàs, Cardona, etc.) per tal de comprovar si el fenomen de la velarització d'algunes formes verbals del PI i el PS dels verbs *anar*, *fer*, *veure* i *haver* és recurrent en tota la comarca o només en alguns municipis en concret.

6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ADAM, Montserrat (2006): *El català septentrional de transició: nova visió des de la morfologia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

ADAM, Montserrat (2013): «La continuïtat de l'acció de l'extensió velar verbal: un estudi oral diacrònic al nord del català central», dins Esteve Clua i Maria-Rosa Lloret (ed.). *Qüestions de morfologia flexiva i lèxica del català. Volum d'homenatge a Joaquim Viaplana*. Alacant: IIFV, pp. 21-37.

ALCOVER, Antoni M.; MOLL, Francesc de B. (1929-32): «La flexió verbal en els dialectes catalans», *Anuari de l'Oficina Romànica de Lingüística i Literatura*, II, pp. 73-184 (1929); III, pp. 73-168 (1930); IV, pp. 9-104 (1931), i V, pp. 9-72 (1932).

ARACIL, Lluís Vicent (1983): «L'esprint de les dones», *Dir la realitat*. Barcelona: Edició Països Catalans.

ARONOFF, Mark (1994): *Morphology by itself: Stems and Inflectional Classes*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.

BOIX, Emili; VILA, F. Xavier (1998): *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona: Ariel.

BONET, Eulàlia; LLORET, Maria-Rosa (1998): *Fonologia catalana*. Barcelona: Ariel.

CARRERA-SABATÉ, Josefina (2002): *Escola catalana i variació fonètica. Una evolució del vocalisme àton a Alguairó i a Lleida*. Lleida: Pagès.

INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (IDESCAT). <http://www.idescat.cat> [consulta: juliol 2014].

KIRHAM, Sam; MOORE, Emma (2013): «Adolescence», dins J.K. Chambers i Natalie Schilling (ed.), *The Handbook of Language Variation and Change*. Second edition. Oxford: Wiley-Blackwell, pp. 277-296.

LABOV, William (1966): *The social stratification of English in New York City*. Washington D.C. Center for Applied Linguistics.

LABOV, William (1972): *Sociolinguistic Patterns*. Pennsylvania: UP Philadelphia.

LABOV, William (2001): *Principles of linguistic change. Social factors*. Oxford: Blackwell.

LABOV, William (2010): *Principle of linguistic change. Cognitive and cultural factors*. Oxford: Wiley-Blackwell.

LLORET, Maria-Rosa (2009): «La alomorfía en teoría de la optimidad», dins José Pazó, Irene Gil i Mª Ángeles Cano (ed.). *Teoría morfológica y Morfología del español*. Madrid: Universidad Autónoma de Madrid, Ediciones Universidad Autónoma de Madrid, pp. 133-161.

MAIDEN, Martin (2001): «Di nuovo sulle alternanze ‘velari’ nel verbo italiano e spagnolo», *Cuadernos de Filología italiana*, 8, pp. 39-61.

MAIDEN, Martin (2003): «Verb Augments and Meaningless in Early Romance Morphology», *Studi di grammatica italiana. A cura dell'Accademia della Crusca*, XXII, pp. 1-61.

MASCARÓ, Joan (1983): *La fonologia catalana i el cicle fonològic*. Bellaterra: Departament de Filologia Hispànica, Universitat Autònoma de Barcelona.

MASCARÓ, Joan (1986): *Morfologia*. Barcelona: Enciclopèdia.

MORENO FERNÁNDEZ, Francisco (1998): *Principios de sociolingüística y sociología del lenguaje*. Barcelona: Ariel.

NEVINS, Andrew (2011): «Phonologically conditioned allomorph selection», dins Marc van Oostendorp, Colin J. Ewen, Elizabeth Hume i Keren Rice (ed.), *The Blackwell companion to phonology*. Oxford: Blackwell, pp. 2357-2382.

PEREA, Maria Pilar (1997): «Irregularitat i flexió verbal», *Zeitschrift für Katalanistik*, 10, pp. 65-79.

PEREA, Maria Pilar (2002): «Flexió verbal regular», dins Joan Solà, Maria-Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya (ed.), *Gramàtica del català contemporani*, vol. 1. Barcelona: Empúries, pp. 583-646.

PÉREZ SALDANYA, Manuel (1998): *Del llatí al català. Morfosintaxi verbal històrica*. València: Universitat de València.

PÉREZ SALDANYA, Manuel (2013): «“Que sa il·lustre senyoria cullga o faça cullir dits fruits”: una aproximació històrica als verbs velaritzats», dins Esteve Clua i Maria-Rosa Lloret (ed.), *Qüestions de morfologia flexiva i lèxica del català. Volum d'homenatge a Joaquim Viaplana*. Alacant: IIFV, pp. 313-334.

PÉREZ SALDANYA, Manuel *et alii* (2004): *Morfologia catalana*. Barcelona: Edi-UOC.

PÉREZ SALDANYA, Manuel; VALLÈS, Teresa (2005): «Catalan morphology and low-level patterns in a network model», *Catalan Journal of Linguistics*, 4. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, pp. 199-223.

PRADILLA, Miquel Àngel (2001): «La sociolingüística de la variació: aproximació metodològica (i II)», *NovesSL, Revista de Sociolingüística*, [en línia]. http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hm01estiu/metodologia/pradillab1_9.htm [Consulta: agost 2014].

PRADILLA, Miquel Àngel (2008): *Sociolingüística de la variació i llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

QUEROL I CORTIELLA, Laia (2009): *Aspectes morfofonològics en la morfologia verbal del català nord-occidental*. Tesi doctoral. Barcelona: Universitat de Barcelona.

ROCA-PONS, Josep (1968): «Morfologia verbal catalana», *Estudis Romànics*, 12, pp. 227-254.

SILVA-CORVALÁN, Carmen (1989): *Sociolingüística. Teoría y análisis*. Madrid: Alhambra.

SILVA-CORVALÁN, Carmen (2001): *Sociolingüística y pragmática*. Washington, DC: Georgetown University Press.

TRUDGILL, Peter (1972): «Sex, covert prestige and linguistic change in the urban British English of Norwich», *Language in Society*, 1, pp. 179-195.

TURELL, M. Teresa (2003): «Apparent and real time in studies of linguistic change and variation», *NovesSL, Revista de Sociolingüística*, pp. 51-60.

VIAPLANA, Joaquim (1984): «La flexió verbal regular del valencià», dins Emili Casanova (ed.), *Estudis en memòria del professor Manuel Sanchis Guarner*, vol. 1. València: Universitat de València, pp. 391-407. Versió revisada publicada dins Antoni

Ferrando (ed.), *Miscel·lània Sanchis Guarner*, vol. 3. València: Departament de Filologia Catalana, Universitat de València, 1992, pp. 381-424.

VIAPLANA, Joaquim (1986): «Morfologia flexiva i flexió verbal catalana», *Llengua&Literatura*, 1, pp. 385-403.

VIAPLANA, Joaquim (1996): «Sobre la irregularitat verbal», *Caplletra*, 19, pp. 333-348.

VIAPLANA, Joaquim (2005): «Velar Verbs and Verbal Classes in Catalan», *Catalan Journal of Linguistics*, 4, pp. 225-247.

WHEELER, Max (2002): «Flexió verbal irregular i verbs defectius», dins Joan Solà, Maria-Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya (ed.), *Gramàtica del català contemporani*, vol. 1. Barcelona: Empúries, pp. 647-729.

WHEELER, Max (2011): «The evolution of a morpheme in Catalan verb inflection», dins Martin Maiden, John Charles Smith, Maria Goldbach i Marc-Olivier Hinzelin (ed.), *Morphological Autonomy. Perspectives from Romance Inflectional Morphology*. Oxford: Oxford University Press, pp. 183-209.

ANNEXOS

Annex 1: Patrons de correlació per informants

Informants	Patrons de correlació
1	'bajk – 'bajyi'bajyis'bajyi'bajyin 'fajk – 'fajyi'fajyis'fajyi'fajyin 'bejk – 'bejyi~'beyi'bejyis'bejyi'bejyin 'ajyi'ajyis'ajyi'ajyin
2, 4, 6, 10	'bajk – 'bajyi'bajyis'bajyi'bajyin 'fajk – 'fajyi'fajyis'fajyi'fajyin 'bejk – 'bejyi'bejyis'bejyi'bejyin 'ajyi'ajyis'ajyi'ajyin
3	'bajk – 'bajyi'bajyis'bajyi'bajyin 'fajk – 'fazi'fazis'fazi'fazin 'bejk – 'bejyi'bejyis'bejyi'bejyin 'ajyi'ajyis'ajyi'ajyin
5	'bajk~'batʃ – 'bajyi'bajyis'baʒi'bajyin 'fajk – 'fajyi'fasis'fasi'fasin 'betʃ~'bejk~'bek– 'bejyi'beyis'beyi'bejyin 'ajyis'ajyi'ajyin
7	'baj ~'bajk~'batʃ – 'baʒi'bajyis'baʒi'baʒin 'fajk~'fatʃ – 'fasi'fasis'fasi'fasin 'betʃ~'bejk– 'beʒi'beʒis'beʒi'beʒin 'aʒi'aʒis'aʒi'aʒin
8	'batʃ – 'baʒi'baʒis'baʒi'baʒin 'fatʃ – 'fajyi~'fazi'fajyis'fazi'fazin 'betʃ – 'beʒi'beyis'beʒi'beʒin 'e
9	'batʃ ~'bajk – 'baʒi'baʒis'baʒi'baʒin 'fatʃ ~'fajk – 'fazi'fajyis'fazi'fazin 'betʃ – 'beʒi~'bejyi'bejyis'beʒi'beʒin 'e– 'aʒi
11	'batʃ – 'baʒi'baʒis'baʒi'baʒin 'fatʃ – 'fasi'fasis'fasi'fasin 'betʃ – 'beʒi'beʒis'beʒi'beʒin 'atʃ
12	'batʃ – 'baʒi'baʒis'baʒi'baʒin 'fatʃ – 'fazi'fazis'fazi'fazin 'betʃ – 'beʒi'beʒis'beʒi'beʒin 'atʃ – ajyi~'aʒi'ajyis'ajyi'ajyin
13	'batʃ ~'bajk – 'baʒi'bajyis'baʒi'baʒin 'fatʃ ~'fajk – 'fajyi'fajyis'fazi'fasin 'betʃ~'bejk~'bek– 'bejyi'bejyis'bejyis'bejyi'beʒin 'e– 'aʒi~ajyi'aʒisaʒiajyin
14	'batʃ ~'bajk – 'baʒi'bajyis'baʒi'baʒin 'fatʃ ~'fajk– 'fazi'fazis'fazi'fajyn 'betʃ – 'beʒi'beʒis'beʒi'beʒin 'aʒi'aʒis~'ajyis'ajyiajyin

15	'batf – 'ba3i'ba3is'ba3i'ba3in 'fatf – 'fasi'fasis'fasi'fasin 'betf – 'bejyi'bejyis'bejyi'bejyin 'e – 'ajyi'ajyis'ajyia3in
16	'batf ~ 'bajk – 'ba3i'bajyis'bajyi'bajyin 'fatf ~ 'fajk – 'fajyi'fajyis'fajyi'fajyin 'betf ~ 'bejk – 'bejyi'bejyis'bejyi'bejyin 'e – 'ajyi'ajyis'ajyi'ajyin
17	'batf ~ 'bajk ~ 'baj – 'ba3i'bajyis'bajyi'bajyin 'fatf ~ 'fajk – 'fajyi'fajyis'fajyi'fajyin 'betf ~ 'bejk ~ 'bek – 'bejyi'bejyis'be3i'bejyin 'ajk – 'ajyi'ajyis'a3i'ajyin
18	'batf ~ 'bajk – 'ba3i'ba3is'ba3i'ba3in 'fatf ~ 'fajk – 'fasi'fajyi'fasis'fasi'fasin 'betf ~ 'bek – 'be3i'be3is'be3i'be3in 'e – 'a3i'a3is'a3i'a3in
19	'batf ~ 'bajk – 'ba3i'ba3is'ba3i'ba3in 'fatf ~ 'fajk – 'fasi'fasis'fasi'fasin 'betf ~ 'bek – 'be3i'be3is'be3i'be3in 'e – 'a3i'a3is'a3i'a3in
20	'batf – 'ba3i'ba3is'ba3i'ba3in 'fatf ~ 'fajk – 'fasi'fasis'fasi'fasin 'betf – 'be3i ~ 'bejyi'be3is'be3i'be3in ~ 'bejyin 'atf – 'a3i'a3is'a3i'a3in
21	'batf ~ 'bajk ~ 'baj – 'ba3i'ba3is'ba3i'ba3in 'fatf ~ 'fajk – 'fasi'fasis'fasi'fajyin 'betf – 'be3i'be3is'be3i'be3in ~ 'bejyin 'e – 'a3i'a3is'a3i'a3in
22	'batf – 'ba3i'ba3is'ba3i'ba3in 'fatf – 'fasi'fasis'fasi'fa3in 'betf – 'be3i'be3is'be3i'be3in 'atf – 'a3i'a3is'a3i'a3in
23	'batf ~ 'bajk ~ 'baj – 'bajyi'bajyis'bajyi'bajyin 'fatf ~ 'fajk – 'fasi'fasis'fasi'fasin 'betf ~ 'bejk – 'bejyi'bejyis'bejyi'bejyin 'atf – 'a3i'ajys'ajyi'a3in ~ 'ajyin
24	'batf ~ 'bajk – 'bajyi'ba3is'bajyi'ba3in 'fatf ~ 'fajk – 'fasi'fasis'fasi'fasin 'betf – 'bejyi'be3is'bejyi'be3in 'e – 'ajyi'a3is'a3i'a3in

Annex 2: Model qüestionari adults (majors de 7 anys)

Present d'indicatiu

Exemple:

- Cada matí jo esmorzo a l'Aroma. Cada matí tu esmorzes a l'Aroma.

1. A la tarda jo passejo pel Parc de l'Agulla. A la tarda tu___ pel Parc de l'Agulla.

Passeges

2. Quan tens son tu vas zombi. Quan tinc son jo___ zombi.

Vaig/ vaic / vai (VERB)

3. Com se'n diu, d'això (foto d'un pestell)?

Pestell/ balda/ baldó

4. Un nen lleig/ una nena lletja. Un nen bonic/ una nena___.

Bonica

5. Tu fas els deures mentre jo___ el sopar.

Faig/ faic/ fai.

6. Quin és el contrari d'*estret*?

Ample.

7. Vostè utilitza la frase *n'hi ha per a llogar-hi cadires*?

8. Tu veus els amics sovint. Jo també___ els amics sovint.

Veig/ veic/ vei/ vec.

9. Com es diu la femella del porc?

Truja.

10. Li és familiar l'expressió *acabar com el rosari de l'aurora*? Utilitza aquesta expressió?

11. Ell passeja el gos. Nosaltres traïem a___ el gos.

Passejar.

12. Vosaltres vau nedar a la piscina de Manresa. Jo___ nedar a la piscina de Manresa.

Vaig/ vaic/ vai. (AUXILIAR)

13. Jo passejo, tu___, ell___, nosaltres___, vosaltres___, ells___.

Passeges, passeja, passegem, passegeu, passegen.

14. A la feina tu fas uns articles interessants. A la feina jo___ uns articles interessants.

Faig/ faic/ fai.

15. Quin és el contrari de *baix*?

Alt.

16. –Abans de marxar, esmorza./ –Sí, ara mateix___.

Esmorzo.

17. Ell veu uns retaules molt bonics a la Seu. Jo___ uns retaules molt bonics a la Seu.

Veig/ veic/ vei/ vec.

18. Vostè quina expressió utilitza: *quin fred que fa!*, *quin fred que fot!*, o *quin fred que carda!*?

19. Un noi alt/ una noia alta. Un noi baix/ una noia___.

Baixa.

20. Vine a passejar amb nosaltres. Vull que___ a passejar.

Vinguis.

21. Vosaltres us feu il·lusions. Jo em___ il·lusions.

Faig/ faic/ fai.

22. Jo menjo, tu___, ell___, nosaltres___, vosaltres___, ells___.

Menges, menja, mengem, mengeu, mengen.

23. Com se'n diu, d'això (foto d'una olla)?

Olla/ cassola.

24. Nosaltres passegem pel Passeig. Vosaltres___ pel Passeig.

Passegeu.

25. Tu vas lent amb el cotxe. Jo no___ lent amb el cotxe.

Vaig/ vaic/ vai (VERB).

26. Tu has de rentar el cotxe. Jo___ de rentar el cotxe.

He/ haic/ hai.

27. Tinc son: vull anar a___.

Dormir/ al llit.

28. Jo corro, tu____, ell____, nosaltres____, vosaltres____, ells____.

Corres/ corre/ correm/ correu/ corren.

29. Vosaltres veieu imitacions al museu. Jo____ imitacions al museu.

Veig/ veic/ vei/ vec.

30. No cantis: molestaràs els veïns. No vull que____: molestaràs els veïns.

Cantis.

31. Ells van tocar la guitarra al Conservatori. Jo____ tocar la guitarra al Conservatori.

Vaig/ vaic/ vai (AUXILIAR).

32. Com se'n diu, d'això (foto d'una torreta)?

Torreta/ test.

33. Quan camina, ell fa ziga-zagues. Quan camino, jo____ ziga-zagues.

Faig/ faic/ fai.

34. Li és familiar l'expressió *qui paga el que deu fa cabal per son hereu*?

35. A la nit no s'hi veu. A la nit jo tampoc m'hi____.

Veig/ veic/ vei/ vec.

36. Tu vols que el Manresa guanyi tots els partits. Jo també____ que el Manresa guanyi tots els partits.

Vull/ vui.

37. Ell va sortir de casa d'hora. Jo____ sortir de casa d'hora.

Vaig/ vaic/ vai (AUXILIAR).

38. Aviat començarà la pel·lícula. La pel·lícula està a punt de____.

Començar.

39. Ell fa trapes quan juga. Jo no____ trapes quan jugo.

Faig/ faic/ fai.

40. No moguis la taula. Deixa de____ la taula.

Moure.

41. Viuran junts. Aniran a____ junts.

Viure.

42. Des del balcó ell veu nenes jugant al parc. Des del balcó jo___ nenes jugant al parc.

Veig/ veic/ vei/ vec.

43. Tu vas imprimir el treball. Jo___ imprimir el treball.

Vaig/ vaic/ vai (AUXILIAR).

44. Empeny la porta. Has d'___ la porta.

Empènyer.

45. Tu veus sardanistes ballant a la Plana de l'Om. Jo___ sardanistes ballant a la Plana de l'Om.

Veig/ veic/ vei/ vec.

46. Com se'n diu, d'això (foto d'un sostre)?

S[ó]stre/ s[ó]stre

47. Tu no fas res. Jo no___ res.

Faig/ faic/ fai.

48. Si no coneixes la persona, no pots jutjar-la. Has de___ la persona per poder-la jutjar.

Conèixer.

49. Li és familiar l'expressió *no veure un bou a tres passes*?

50. Quin és el contrari de *difícil*?

Fàcil.

51. Vosaltres vau obrir la porta. Jo___ obrir la porta.

Vaig/ vaic/ vai (AUXILIAR).

52. Busqui'm un sinònim per a *bonic*.

Bell, preciós, joliu, "guapo".

53. Vosaltres li feu nosa. Jo li___ nosa.

Faig/ faic/ fai.

54. Com es diu la femella del cavall?

Euga/ egua.

55. Quin és el contrari de *prim*?

Gras.

56. Vosaltres veieu taurons a l'aquari. Jo ____ taurons a l'aquari.

Veig/ veic/ vei/ vec.

57. Quin és el contrari de *tou*?

Dur.

58. Amb el temps tot desapareix. Amb el temps tot tendeix a ____.

Desaparèixer.

59. Tu fas soroll. Jo no ____ soroll.

Faig/ faic/ fai.

60. –Corre, fes la feina!/ –Sí, ara la ____.

Faig/ faic/ fai.

61. No entenia la lliçó. No va acabar d' ____ la lliçó.

Entendre.

62. Ha sentit mai l'expressió *anem a naná*?

63. La Judit va riure molt. Jo també ____ riure molt.

Vaig/ vaic/ vai (AUXILIAR).

64. Quin és el contrari de *tancat*?

Obert.

65. Quina és la capital del Berguedà?

B[é]rga/ B[é]rga.

66. Cada dia la Sara veu les seves amigues. Cada dia jo ____ les meves amigues.

Veig/ veic/ vei/ vec.

67. Coneix l'expressió *brams d'ase no pugen al cel*?

68. I l'expressió *arribar a misses dites*?

69. A l'estiu tu vas a Roses. A l'estiu jo ____ a Roses.

Vaig/ vaic/ vai (VERB).

70. Havia nascut entre Blanes i Cadaqués. Va ____ néixer entre Blanes i Cadaqués.

Néixer.

71. Després del desengany, ja no creia en ell. Després del desengany, va deixar de___ en ell.

Creure.

72. Ell fa les truites molt bones. Jo___ les truites molt bones.

Faig/ faic/ fai.

73. Quin és el contrari de *net*?

Brut.

74. I el contrari de *divertit*?

Avorrit.

75. Tu veus zombis a la tele. Jo___ zombis a la tele.

Veig/ veic/ vei/ vec.

76. Escriu d'una vegada la carta. Comença a___ d'una vegada la carta.

Escriure.

77. Es torcen el peu fent qualsevol mal gest. Es poden___ el peu fent qualsevol mal gest.

Tòrcer/ torçar.

78. Elles veuen roses vermelles al teu jardí. Jo___ roses vermelles al teu jardí.

Veig/ veic/ vei/ vec.

79. Quin és el contrari d'*amable*?

Antipàtic.

80. I el contrari de *clar*?

Fosc.

81.—Vés a casa dels avis./—Sí, ara hi___.

Vaig/ vaic/ vai (VERB).

82. Deixa de fer bestieses o cauràs. Deixa de fer bestieses, si no vols___.

Caure.

Present de subjuntiu

Exemples:

- No corris o cauràs. (CÓRRER)
- Vull que endreceu la vostra habitació. (ENDREÇAR)

1[-pl] (JO)

1. Ja t'ho compraré quan (jo)___ al mercat. (ANAR)

Vagi / vaigui.

2. Vols que (jo)___ una cançó. (CANTAR)

Canti.

3. Diu que estic molt seriosa, per això vol que (jo)___. (RIURE)

Rigui.

4. Fins que (jo) no ho ___ amb els meus ulls no m'ho creuré. (VEURE)

Vegi/ veigui/ vegui.

5. (Jo) li he ___ perdó. (DEMANAR)

Demanat.

6. Vol que (jo)___ la seva proposta. (ESCOLTAR)

Escolti.

7. Li agrada com cuino, per això vol que (jo)___ el menjar. (FER)

Faci/ faigui.

8. (Jo) no ___ el que dius. (ENTENDRE)

Entenc.

9. Vol que (jo) li ___ un conte. (LLEGIR).

Llegeixi.

10. No crec que (jo)___ estat el culpable. (HAVER)

Hagi/ haigui.

2[-pl] (TU)

1. Vull que (tu)___ una cosa. (VEURE)

Vegis/ veiguis/ veguis.

2. (Tu) no___ mai el que et diuen. (ESCOLTAR)

Escoltes.

3. T'escanyaràs. (Tu) no___ tan de pressa. (MENJAR).

Mengis.

4. Deixa'l estar. No vull que (tu) li___ cas. (FER)

Facis/ faiguis.

5. Vull que (tu) li___ això a la teva mare. (DONAR)

Donis/ donguis.

6. Si tu___, nosaltres també vindrem. (VENIR)

Véns.

7. Se'ns ha acabat la llet. Vull que (tu)___ a comprar-ne. (ANAR)

Vagis/ vaiguis.

8. (Tu) no et___ tot el que diu. (CREURE)

Creguis.

9. Si (tu)___ de pressa, no t'entenc. (PARLAR)

Parles.

10. No crec que (tu)___ estat el culpable. (HAVER)

Hagis/ haiguis.

3[-pl] (ELL/A)

1. És tard. Digues-li que (ell)___ els deures. (FER)

Faci/ faigui.

2. L'Anna vol que (algú) li___ la caldera. (ARREGLAR)

Arregli.

3. Dubto que (ell) em___ els diners. (TORNAR)

Torni.

4. No crec que (ell)___ estat el culpable. (HAVER)

Hagi/ haigui.

5. Vull que (ell) li___ això a la seva mare. (DONAR)

Doni/ dongui.

6. El Sergi no___ fer l'exercici de sintaxi. (SABER)

Sap.

7. Vull que (ell)___ una cosa. (VEURE)

Vegi/ veigui/ vegui.

8. No crec que (ell) et___ les gràcies. (RIURE)

Rigui.

9. Quan era petita (ella)___ a futbol. (JUGAR)

Jugava.

10. Digues-li que (ell)___ a comprar el pa. (ANAR)

Vagi/ vaigui.

3[+pl] (ELLS/ES)

1. No pateixis: quan (ells)___ la teva trucada, ja et trucaran. (VEURE)

Vegin/ veiguin/ veguin.

2. Vull que els teus germans___ amb nosaltres. (JUGAR)

Juguin.

3. Són tan desagraïts que no crec que (ells) et___ les gràcies. (DONAR)

Donin/ donguin.

4. No crec que (ells)___ estat els culpables. (HAVER)

Hagin/ haiguin.

5. El Marc vol que la Sara i la Tomaseta___ tota la nit. (BALLAR)

Ballin.

6. Vull que els meus alumnes___ aquest llibre. (LLEGIR)

Llegeixin.

7. La mare vol que (ells)___ a l'escola. (ANAR)

Vagin / vaiguin.

8. La professora vol que els alumnes___ un conte (ESCRIURE)

Esgriguin.

9. L'Eulàlia diu que l'estiu que ve (ella)___ les vacances a l'Empordà. (PASSAR)

Passarà.

10. La mare vol que els seus fills___ els deures. (FER)

Facin/ faiguin.

Annex 3: Model qüestionari nens (de 4 a 7 anys)

Present d'indicatiu

ANAR

1. Tu vas/ Jo___ (vaig/ vaic/ vai).
2. Tu vas a casa/ Jo___ a casa (vaig/ vaic/ vai).
3. Tu vas igual/ Jo___ igual (vaig/ vaic/ vai).
4. Tu vas obrir la porta/ Jo___ obrir la porta (vaig/ vaic/ vai).
5. Tu vas zombi/ Jo___ zombi (vaig/ vaic/ vai) o bé L'abella va zum-zum/
Jo___zum-zum.
6. La nena va riure/ Jo___ riure (vaig/ vaic/ vai).
7. Tu vas lila/ Jo___ lila (vaig/ vaic/ vai).
8. Ells van nedar/ Jo___ nedar (vaig/ vaic/ vai).
9. Ell va tocar el nas/ Jo___ tocar el nas (vaig/ vaic/ vai).
10. Elles van saltar/ Jo___ saltar (vaig/ vaic/ vai).

FER

1. Tu fas/ Jo___ (faig/ faic/ fai)
2. Tu fas indis (amb plastilina, per exemple)/ Jo___ indis (faig/ faic/ fai).
3. Tu fas amics/ Jo___ amics (faig/ faic/ fai).
4. Tu fas un dibuix/ Jo___ un dibuix (faig/ faic/ fai).
5. L'abella fa zum-zum/ Jo___ zum-zum (faig/ faic/ fai).
6. El cotxe fa rum-rum/ Jo___ rum-rum (faig/ faic/ fai).
7. Tu fas la la/ Jo___ la la (faig/ faic/ fai).
8. Tu fas no-no (amb el cap)/ Jo___ no-no (faig/ faic/ fai).
9. Tu fas toc-toc (donar copets a la taula)/ Jo___ toc-toc (faig/ faic/ fai).
10. Elles fan salts/ Jo___ salts (faig/ faic/ fai).

VEURE (també es pot fer la pregunta: *què hi veus, a la foto?*)

1. Tu veus/ Jo___ (veig/ veic/ vec).
2. Tu veus indis/ Jo___ indis (veig/ veic/ vec).
3. Tu veus animals/ Jo___ animals (veig/ veic/ vec).
4. Tu veus ocells/ Jo___ ocells (veig/ veic/ vec).
5. Tu veus zoos/ Jo___ zoos (veig/ veic/ vec).

6. Tu veus roses/ Jo___roses (veig/ veic/ veic/ vec).
7. Ella veu la iaia/ Jo___ la iaia (veig/ veic/ veic/ vec).
8. Tu veus nens/ Jo___ nens (veig/ veic/ veic/ vec).
9. Tu veus trens/ Jo___ trens (veig/ veic/ veic/ vec).
10. Tu veus solets/ Jo___ solets (veig/ veic/ veic/ vec).

Present de subjuntiu

1[-pl] (JO)

1. Ja t'ho compraré quan (jo)___ al mercat (vagi/ vaigui).
2. La mama vol que (jo)___ unes flors (vegi/ veigui/ vegui).
3. La mama vol que (jo)___ els deures (faci/ faigui).
4. El pare no creu que (jo)___ fet això/aquest dibuix (hagi/ haigui).

2[-pl] (TU)

1. Vull que (tu)___ a l'escola (vagi/ vaigui).
2. Vull que (tu)___ unes flors (vegi/ veigui/ vegui).
3. Vull que (tu)___ els deures (faci/ faigui).
4. El pare no creu que (tu)___ fet això/aquest dibuix (hagi/ haigui).

3[-pl] (ELL/A)

1. Vull que (ell)___ els deures (faci/ faigui).
2. La mare no creu que (ella)___ fet això/aquest dibuix (hagi/ haigui).
3. Vull que (ell)___ un dibuix (vegi/ veigui/ vegui).
4. La mare vol que la nena___ a l'escola (vagi/ vaigui).

3[+pl] (ELLS/ES)

1. Vull que els nens___ aquest dibuix (vegin/ veiguin/ veguin).
2. La mare no creu que els nens___ fet això (hagin/ haiguin).
3. La mare vol que els nens___ a l'escola (vagin/ vinguin).
4. El pare vol que els nens___ els deures (facin/ fagin).

Annex 4: Test de percepció. L'anàlisi de la subjectivitat dels parlants

1.1. Part específica del qüestionari sobre la capacitat de detectar, d'una banda, les solucions ['bajk], ['fajk] i ['bejk] en el present d'indicatiu; i, d'una altra, les solucions ['bajyi], ['fajyi], ['bejyi] i ['ajyi] en el present de subjuntiu.

Present d'indicatiu

ANAR

- Jo vaic a casa.

FER

- Jo faic amics.

VEURE (I)

- Jo veic els amics.

VEURE (II)

- Jo vec els amics.

Estranyesa de la solució [k]

Verbs	SÍ	NO
1. vaic		
2. faic		
3. veic		
4. vec		

Present de subjuntiu

ANAR

- Ja t'ho compraré quan jo vaigui al mercat.

FER

- Li agrada com cuino, per això vol que jo faigui el menjar.

VEURE

- L'Enric vol que jo veigui el quadre que ha pintat.

HAVER

- No crec que jo haigui estat el culpable.

Estranyesa de la solució [ɣ]

Verbs	SÍ	NO
1. vaigui		
2. faigui		
3. veigui		
4. haigui		

1.2. Part específica del qüestionari sobre la capacitat de discriminar, d'una banda, les solucions ['bajk], ['batʃ] i ['baj]; ['fajk], ['fatʃ] i ['faj]; ['bejk], ['betʃ], ['bej] i ['bek] en el present d'indicatiu; i, d'una altra, les solucions ['bajɣi] i ['baʒi]; ['fajɣi] i ['fasi]; ['bejɣi] i ['beʒi]; ['ajɣi] i ['aʒi] en el present de subjuntiu.

Present d'indicatiu

ANAR

- Jo vaic a casa.
- Jo vai a casa.
- Jo vaig a casa.

FER

- Jo faic amics.
- Jo fai amics.
- Jo faig amics.

VEURE

- Jo veic els amics.
- Jo vei els amics.
- Jo vec els amics.
- Jo veig els amics.

Present de subjuntiu

ANAR

- Ja t'ho compraré quan jo vaigui al mercat.
- Ja t'ho compraré quan jo vagi al mercat.

FER

- Li agrada com cuino, per això vol que jo faigui el menjar.
- Li agrada com cuino, per això vol que jo faci el menjar.

VEURE

- L'Enric vol que jo veigui el quadre que ha pintat.
- L'Enric vol que jo vegi el quadre que ha pintat.

HAVER

- No crec que jo haigui estat el culpable.
- No crec que jo hagi estat el culpable.

Discriminació i ús de les diferents solucions en el present d'indicatiu

Verbs	Solucions	Sí/No	Bona	Teva	Manresa
ANAR	vaic				
	vai				
	vaig				
FER	faic				
	fai				
	faig				
VEURE	veic				
	vei				
	vec				
	veig				

Discriminació i ús de les diferents solucions en el present de subjuntiu

Verbs	Solucions	Sí/No	Bona	Teva	Manresa
ANAR	vaigui				
	vagi				
FER	faigui				
	faci				
VEURE	veigui				
	vegi				
HAVER	haigui				
	hagi				

Annex 5: Procediment del qüestionari dels nens

Present d'indicatiu

Exemple d'elicitació de la forma verbal *veig* en el context fonològic *_#r*

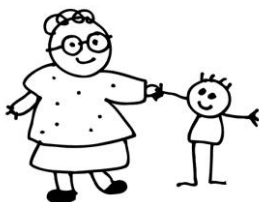

Tu veus roses. Jo també__roses.

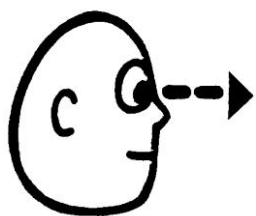
Primera oració Segona oració

Present de subjuntiu

Exemple: «La mama vol que jo__unes flors (VEURE)».

La mama vol que jo

vegi o veigui

unes flors.